

מִיֵּין בִּלְאָט – חֲלָקִי בַתּוֹרָה

המסע לידיעת התורה – מתחיל בדף אחד

דע תורה – קנה נצח: על חשיבות ידיעת התורה
וחומרת שכחתה, ועל תוכנית 'מיין בִּלְאָט' כדרך
מעשית לדכוש חלק נצחי בתורה באמצעות
שינון עקבי ויסודי של דף גמרא אישי.

הדף שלי
מִיֵּין בִּלְאָט
לקניין חלק בתורה

מִיִּין בְּלֹאט – חֶלְקִי בַתּוֹרָה

יו"ל על ידי ארגון 'כל התורה כולה' לעידוד לימוד כל
חלקי התורה
בשיתוף קו התורה והחסד 'אמר אביי' – 02-533-2646

כתיבה ועריכה: הרב יצחק סילמן
לתגובות והערות על החוברת, ניתן לפנות לדוא"ל:
is0504193355@gmail.com

לתגובות והערות על תוכנית 'מיין בלאט',
ניתן להשאיר הודעה בקו 'אמר אביי' בשלוחה הייעודית.

©
כל הזכויות שמורות ל"כל התורה כולה"

מוותר להעתיק ולפרסם את החוברת כולה או את חלקה,
תוך נתינת קרדיט מתאים וללא מטרה מסחרית

אמר אביי

הדף שלי
מִיִּין בְּלֹאט
לעניין חלק בתורה

הוצאה לאור:

זר זהב

בית למחבר הספר

ZR035060543@gmail.com

03-50-60-543

T.A.

תוכן הענינים

א	הקדמה
ג	מתוך דברי מרנן ורבנן גדולי ישראל על תוכנית 'מיינ בלאט - חלקי בתורה'
ז	חלק ראשון - דף הגמרא שלי לעולם הבא
טז	חלק שני - קבלת הפנים בעולם האמת ללומד מיינ-בלאט
כא	חלק שלישי - "נזדמן לי דף של ספינה"
כו	חלק רביעי - אינו דומה השונה פרקו
לז	חלק חמישי - סיפורים על חשיבות השינון של דף אחד בגמרא
מז	חלק שישי - במקום שליבו חפץ
נב	נספח: 'מיינ מצווה' - המצווה "שלי"

הקדמה

אנו שמחים להגיש בפניכם חוברת נפלאה זו, המכילה סדרה מרתקת ומחכימה על תוכנית 'מיין בלאט' - חלקי בתורה'.

תוכנית 'מיין בלאט' (ובתרגום מיידיש: 'הדף שלי') מציעה דרך פשוטה וישימה לחיזוק יסודי במצוות תלמוד תורה, בדגש על קניינה וידיעתה. התוכנית מקודמת בשיתוף ארגון 'כל התורה כולה' וקו התורה והחסד 'אמר אביי', אך כמוכן שהיא נחלת כלל הציבור ואינה 'שייכת' לגוף זה או אחר.

כידוע, מצוות תלמוד תורה אינה כוללת רק את הלימוד וההבנה. יסוד מרכזי ביותר בקיומה הינו חובת ה'ידיעה' - רכישת קניין בחומר הנלמד, כך שישאר טבוע וקבוע בלבבו ובמוחו של האדם. חובת ידיעת התורה ואיסור שכחת התורה מפורשים במקורותינו פעמים רבות, אלא שהדבר מחייב עמל רב של חזרה ושינון בלתי פוסקים, מה שלעיתים נראה כאתגר לא פשוט לביצוע.

תוכנית 'מיין בלאט' מספקת פתרון מעשי לדרישה זו: היא מציעה להתמקד בדף אחד בתלמוד הבבלי, לפי בחירתו האישית של הלומד, ולשקוד עליו בהתמדה ובחזרה, עד לרכישת ידיעה מושלמת שלו 'ישר והפוך', על בוריו ודקדוקיו. דף זה הופך להיות קנינו האישי של האדם בתורה, חלק איתן שישמש לו כנכס רוחני עצום בעולם הזה ובעולם הבא.

רכישת ידיעה בדף גמרא מעניקה טעם מיוחד בלימוד התורה, ומגבירה את החשק והרצון להמשיך ולהרחיב את הידיעות לחלקים נוספים. התוכנית פותחת פתח לרבים לקיים את חובת ידיעת התורה ולהבטיח לעצמם 'חלק' קבוע ונצחי בה.

יש להדגיש את המובן מאליו, כי עבור אלו הקובעים עיתים לתורה, וקל וחומר בני התורה העמלים בה יומם ולילה, 'מיין בלאט' אינה באה להחליף את סדרי הלימוד הרחבים בעיון ובבקיאות, אלא להוסיף נדבך חשוב של קניין וידיעה, כחלק מקיומה של מצוות תלמוד תורה בהידור ובשלמות.

התוכנית זכתה בס"ד לברכה נלהבת ותמיכה רחבה מגדולי ומאורי הדור שליט"א, אשר עמדו על חשיבותה הרבה לחיזוק יסוד ידיעת התורה בכל שכבות הציבור.

ב ❖ מיין בלאט

בחוברת זו נסקור לעומק את הנושאים הבאים, אשר קשורים במישרין ובעקיפין לרעיון החדשני:

- נפתח במבחר מצומצם מברכותיהם החמות של מרנן ורבנן גדולי ישראל לתוכנית;
- נרחיב על מהות התוכנית והרקע להקמתה, במסגרת שיחתנו עם המג"ש הרה"ג רבי יונתן שטנצל;
- נשרטט תיאור מרטיט לקבלת הפנים הצפויה ללומד מיין-בלאט, על-פי המקורות;
- נעמוד על הקשר המיוחד בין רעיון 'הדף היומי' לרעיון 'הדף שלי';
- נקדיש פרק מיוחד לציון חלק נכבד מן המקורות התורניים על החשיבות של ידיעת, שינון וזיכרון התורה והחיוב של כל אדם לקנות חלק בתורה;
- נביא סיפורים מדהימים על אנשים גדולים, וגם פשוטים, השופכים אור על החשיבות העצומה של ידיעת התורה;
- לסיום, נציג אוסף של תובנות ורעיונות פרקטיים איך ניתן ליישם את הרעיון, וכן מספר עצות והצעות כיצד להפיץ את הבשורה הלאה ולצרף יהודים נוספים ל"חבורת מיין-בלאט, חלקי-בתורה'.
- בנספח שבסוף החוברת נייחד קטע קצר גם לרעיון "מיין מצווה - המצווה שלי", המבוסס על 'מיין בלאט' ומיועד לכלל הציבור - אנשים, נשים וטף.
- עלינו להכיר תודה לכל העוסקים במלאכת הקודש, ולכל השותפים בעריכת החומר שלפניכם. עמל רב הושקע בעיבוד הדברים ועריכתם כדי שיהיו ראויים לעלות על שולחן מלכים, ותקוותנו כי יעוררו את לב הקוראים לחיזוק קיום חובת ידיעת התורה ויעודדו את החשק והשאיפה לרכוש בה חלק נצחי.

בברכה ובתפילה

יצחק סילמן - ארגון "כל התורה כולה"

מתוך דברי מרנן ורבנן גדולי ישראל על תוכנית 'מיין בלאט' - חלקי בתורה'

מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז' וחבר מועצת גדולי התורה:

שמעתי את הרעיון הזה, שאתם רוצים לעשות שכל אחד ילמד דף אחד שלו, שהוא בעצמו יבחר, והדף הזה יהיה ה'מיין בלאט' שלו. זהו הרעיון, וזה גם חיזוק לכל אחד. אני מסכים לזה, ואני מברך אתכם שתצליחו.

מרן הגאון רבי שלמה מחפוד שליט"א, ראב"ד בד"ץ יורה דעה וחבר מועצת חכמי התורה:

שמעתי בשמחה על הרעיון של הדף שלי בתורה הקדושה. אני מברך את כל אחד שיצטרף לבחור דף אחד בגמרא, ללמוד אותו לעומק, לשנונו ולדעת אותו בעל פה. זהו החלק שלך בתורה, משהו אישי ונצחי שמחבר אותך לתורה באופן עמוק ובלתי ניתן לניתוק.

כאשר אדם מגיע לעולם האמת, שואלים אותו: האם קבעת עתים לתורה, האם עסקת בתורה; אז כתוב במדרש, שיבקשו מכל אחד: "עמוד וערוך מקרא שקרית, ערוך משנה ששנית". אני קורא לכם להכין את התשובה לשאלה הזאת. עם הרעיון הזה יהיה לכל אחד דף משלו שהוא יודע על בוריו.

הגמרא אומרת: "תנו רבנן: ושננתם - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד". גם הגמרא בעירובין אומרת: "מה תאנה זו, כל זמן שאדם ממשמש בה, מוצא בה תאנים, אף דברי תורה, כל זמן שאדם הוגה בהם, מוצא בהם טעם". ולמדנו במסכת חגיגה: "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד".

אני שומע מהעוסקים בדבר שקרוב לוודאי, שמבחינת רבים מהלומדים זאת תהיה רק ההתחלה. לאחר שהדף שלהם יהיה בידם, ולאחר שירגישו את הרגשת המתיקות המופלאה, יתעוררו בקרבם הרצון והשאיפה להוסיף וללמוד דפים רבים נוספים.

אני מברך את כל מי שיצטרף לרעיון הזה, שיצליח ללמוד וללמד את חלקי תורתו מתוך שמחה גדולה ובריאות איתנה כל הימים. תזכו למצוות ועלו והצליחו.

ד ❖ מיין בלאט

הגאון הגדול רבי זאב ברלין זצ"ל, ראש ישיבת 'גאון יעקב' וחדב"נ רבינו מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל:

הרעיון מצוין. זה דבר טוב מאוד, וצריך את זה - ואולי אפילו חייבים את זה! כיום יש בעולם התורה 'רב הכמות' ו'מעט האיכות': בעבר היו מעט מאוד בחורי ישיבה, וכיום ברוך ד' ישנם הרבה מאוד בני תורה. אמנם הכמות גדלה, אבל לצערנו הכוח והריכוז בעמל התורה ירד, והם לא כמו פעם. בצעירותי יכלו בחורים לשבת שמונה שעות וללמוד רשב"א. כך גם כשלמדתי בישיבה קטנה, הייתה לנו תאוה ללמוד 'שו"ת רבי עקיבא אייגר', 'אבני מילואים' - לעבור על זה. כיום כמעט שאין את זה.

הדבר נכון בפרט בלימוד שאתם מדברים עליו: 'לקנות גמרות'! זה דבר גדול מאוד. אני חושב שגם מורי חמי מרן ראש הישיבה זצ"ל היה מתלהב מכזאת הצעה, לרבים. זה דבר טוב מאוד לרבים, ומסתמא הוא היה מעודד דבר כזה. אני מברך אתכם שתהיה לכם הצלחה גדולה!

הגאון הגדול רבי מסעוד בן שמעון שליט"א, רבה הספרדי של העיר בני-ברק, ראש ישיבת 'אור אליצור' ומרבני שכונת רמת אלחנן:

אני מאוד שמח על הרעיון הזה, כי זה חלק חשוב ביותר בעמלה של תורה. הרי נצטוונו לעמול בתורה - "אם בחוקותי תלכו" שתהיו עמלים בתורה. העמל של התורה מתבטא לא רק בשעות של לימוד תורה, אלא גם בחזרה, פעם שנייה, פעם שלישית, לחזור ולשנן את הדברים, כדי שיהיה לו דבר ברור. בכך מתקיים הפסוק "צרופה אמרתך מאוד", וכדברי רבי יצחק (מדרש רבה אמור, פרשה לא אות ב): 'כצורף הזה שהוא מכניס את הזהב לכור שנים ושלושה פעמים, עד שהוא מזקקו'. זו חובתנו וזהו עמלה של תורה.

הקב"ה יעזור לכל המארגנים שיצליחו לחזק אותנו בעמלה של תורה. שנזכה כולנו לקיים את התורה, ולשקוד על לימודה היטב, ולבוא לעולם האמת עם "מיין בלאט". לא רק "מיין בלאט" - דף אחד, אלא כמה דפים. ד' יעזור שתהיה בזה התעלות גדולה לכל הציבור.

הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א, ראש ישיבת 'אורחות תורה', ראש רשת 'כוללי טהרות' וחדב"נ רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל:

הרעיון הזה הוא רעיון נפלא, שכל אחד יחזור לעצמו דף גמרא. כוח עצום ואדיר יש בלחזור ולשנן אותו, ובעזרת השם זה יתחיל מדף, ובהמשך יגיע למסכת שלמה. ודאי זה דבר נפלא מאוד, שכל אחד ישנן לעצמו את הדף, ושהוא יהיה העסק שלו תמיד. לא כדאי לקחת יותר

מדי דברים בבת אחת, כי בן אדם נשבר. יש להתחיל חודש, חודשיים - בתחילה דף אחד, ואחרי כן להמשיך עוד.

שתהיה לכם סייעתא דשמיא, ואשריכם שאתם מזכים את הרבים ומחזקים את עסק התורה - שכל אחד תהיה התורה העסק שלו ובה יהיה שקוע תמיד. ושנזכה לשמור ולעשות, ללמוד וללמד.

הגאון הגדול רבי יהודה אריה דינר שליט"א, רב מרכז העיר בני ברק ורב בית הכנסת 'דברי שיר':

שמענו כאן דבר חדש וחשוב מאוד. כפי שלימדנו התנא רבי עקיבא, שכאשר הספינה טובעת מספיק לתפוס בדף אחד של עץ מהספינה, כדי לעבור בו מצד אחד של הים לצד השני. גם דף אחד של גמרא - כמו אותו דף עץ - יכול להעביר אותנו את הים. אלא שחשוב לתפוס את הדף, ולתפוס אותו חזק. אם הדף חלש, הוא עלול להישבר. מי שיש לו דף שהוא כולו בקודש, שהוא מכיר את הדף ממש מילה במילה, פנים אל פנים, ישר והפוך, נעשה הדוק עם הדף. הדף הזה של תורה נעשה חלק ממנו, ובן אדם שהדף הזה הוא חלק ממנו, יכול הדף להוביל אותו רחוק רחוק, למעלה בקודש.

זה רעיון נפלא, וכמובן שזה לא קורה בבת אחת, אלא לוקח זמן. חז"ל מספרים, שחוני המעגל ראה זקן שנוטע עץ חרוב, ושאל אותו: 'מתי העץ הזה יתחיל להניב פירות?', והזקן השיב: 'בעוד שבעים שנה'. ושאל חוני: 'האם אתה חושב שתחיה עוד שבעים שנה כדי לראות את הפרי?', והוא ענה: 'אני לא אחיה כל כך הרבה זמן. אבל כמו שאני אוכל עכשיו את הפירות של העץ שנטעו לפני שבעים שנה בשבילי, כך גם אני נוטע עכשיו בשביל הדורות הבאים, להמשיך ולקיים את השרשרת'. ושמעתי פעם שאלה מעניינת: מה הפשט בחרוב שלוקח שבעים שנה עד שהוא נותן פירות? האם הפשט הוא ש-69 שנה אין כלום, ופתאום בשנה ה-70 הכול פורץ וגדל בבת אחת? והתשובה היא, שכל שנה העץ גדל לאט-לאט, טיפין טיפין, עד שהוא בסוף מניב פרי. דהיינו, שלא מדובר על תקופה ארוכה בלי שום התפתחות, אלא בתהליך ארוך של גדילה והזנה במשך שבעים שנה, עד שהפרי פורץ בסופו של דבר.

מי שרוצה לזכות ללמוד דף חדש בתורה, זה לא קורה ביום-יום, לא אחרי יום או יומיים, לא בשבוע או בחודש. כל יום הוא מקדיש קצת זמן, יונק עוד קצת ידע, חוזר שוב על הדף, לומד עם רש"י ותוספות, מכל הכיוונים והפרשנויות. וכך, בעזרת השם, עם הזמן יגיע למצב שהדף יהיה שגור על לשונו, ויהיה בידו בצורה מושלמת. כי בתורה צריך שנים של לימוד והשקעה, ואם ממשיכים לעבוד ולהתמיד, בסוף מגיעים לתוצאה. איזה רעיון נפלא ניתן לנו, ויהי רצון שנזכה לאט-לאט כל אחד לתפוס ולהפנים אותו. זו זכות בשבילי להיות שותף במפעל הקדוש והגדול הזה.

❖ מיין בלאט 1

נכנסנו למעונו של כ"ק מרן האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א וסקרנו בפניו בקצרה את פרטי התוכנית. הרבי שליט"א הגיב בקורת רוח מרובה, ובתוך דבריו אמר:

ידוע שהרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זי"ע אמר, שהיצר הרע מעדיף שאדם ילמד מאה דפי גמרא חדשים ולא יחזור על הדף שהוא למד. שבעזרת ד' תצליחו, ועוד ועוד יהודים יצטרפו לרעיון שיהיה לכל אחד ואחד את דף הגמרא שלו.

הגאון הצדיק רבי אברהם שוטלנד שליט"א, מגדולי קרתא דירושלים (תורגם מידיש):

הרעיון אדיר! מדובר בזיכוי הרבים שאין כמוהו! יש חברת משניות, שמחלקת בין לומדים שונים, שכל אחד לומד פרק אחד; והדברים ידועים בשם החיד"א, שזה נחשב כאילו כולם למדו את כל ששה סדרי משנה. הרעיון מתחבר לזה - המסכתות בגמרא יתחלקו בין לומדים שונים, וככה כל אחד שילמד דף אחד, כאילו יסיים בכל יום את הש"ס.

(ניתן להאזין לשיחות המלאות עם מרנן ורבנן שליט"א
בקו 'אמר אביי': 02-533-2646, בשלוחה 3#7)

דף הגמרא שלי לעולם הבא

שיחה מיוחדת עם המג"ש הנודע הרה"ג רבי יונתן שטנצל שליט"א, מנהל קו התורה והחסד 'אמר אביי' - על 'מיון בלאט', תוכנית הלימוד הייחודית שזכתה לברכתם הנלהבת של גדולי ומאורי הדור שליט"א ומטלטלת את עולם התורה • כל הפרטים על המהפכה: 'הדף שלי' - החלק של כל יהודי בתורה הקדושה • 'גלגולו של דף': חלק ראשון בסדרה

'מיון בלאט'. צמד מילים לא שגרתי בעליל. ובתרגום עברי מדויק: 'הדף שלי'.

בחודשים האחרונים נחשפים אלפי יהודים יקרים אל צמד המילים הללו, כמו גם אל הסלוגנים הנלווים: 'החלק שלי בתורה', ו'דף הגמרא שלי לעולם הבא'. רבים מהם שואלים את עצמם בפליאה ובסקרנות: "מיון בלאט? הדף שלי? - במה מדובר?!"

אז למקרה שתהיתם, 'מיון בלאט' אינו שם של ספר לילדים בשפת היידיש... זו תוכנית לימוד חדשנית הפונה אל כל שכבות הציבור ומקודמת ממש בעיצומם של ימים אלו.

כדי לעשות קצת סדר בנושא, פנינו אל מגיד השיעור הנודע הרה"ג רבי יונתן שטנצל שליט"א, מראשי החץ לפרסום הבשורה החדשה, כדי לשמוע מפיו את הרקע להקמת התוכנית שנובעת בסערה את קהל שוחרי התורה די בכל אתר ואתר, כאשר אלפים מבני עולם התורה מצטרפים מדי יום אל קהל הלומדים. אז הנה, על רגל אחת, כל הפרטים על תוכנית הלימוד 'מיון בלאט' - חלקי בתורה'.

החוט המשולש: 'מיון בלאט', 'המשנה היומית' ו'ההלכה היומית'

רבי יונתן הוא בנו של מזכה הרבים הרה"ג רבי שלמה שטנצל זצ"ל, ונכדו של הוגה ומחולל לימודי המשנה וההלכה היומית הגה"צ רבי יונה שטנצל זצ"ל. אביו וסבו מסרו את כל כוחם ומרצם להפצת לימודי המשנה היומית וההלכה היומית, וזכו לסייעתא דשמיא רבה, כאשר אכן רבבות יהודים בכל העולם נמנים על קהל לומדי המשנה היומית - 2 משניות ביום, וההלכה היומית - 3 סעיפי שולחן-ערוך חלק אורח-חיים ביום.

סבו, הגאון רבי יונה זצ"ל, היה מחשובי הרבנים בתל אביב ובנו של הגאון הצדיק רבי שלמה שטנצל זצוק"ל (המוכר בכינוי 'הגאון מסוסנוביץ'). הוא נודע גם אחד מגדולי הלוחמים למען שמירת קדושת השבת בארץ ישראל, בעיקר בשנים הראשונות לקום המדינה שבהן התנהל מאבק

ח ❖ מיין בלאט

אדיר על צביונה היהודי של הארץ הקדושה. כן היה מעורב בשלל סוגיות ציבוריות שנגעו בציפור הנפש של ציבור שומרי התורה והמצוות.

רבי שלמה זצ"ל, בנו של רבי יונה ושלוחם ומקורבם של מרנן ורבנן גדולי התורה זצ"ל, המשיך בדרכו של אביו, ואף הרחיב את תחומי הפעילות וההשפעה: הוא הקים את 'חידון המשנה הארצי' - מערכת מבחנים ארצית שבה נבחנו במשך עשרות בשנים אלפי ילדים על משניות בעל-פה, בהשתתפותם ובפיקוחם הישיר של גדולי הרבנים.

בנוסף לכך, היה רבי שלמה פעיל במגוון נושאים, שהמכנה המשותף לכולם הוא אחד: חיזוק האידשקייט של עם ישראל ותורת ישראל - בארץ ישראל. הוא ניהל - מאחורי הקלעים - שורה ארוכה של מאבקים הרואים נגד כוונות ראשי ההנהגה החילונית בארץ להחריב ולהרוס את עיקרי היהדות וללחום בציבור שומרי התורה והמצוות.

הוא לחם ונאבק בעוז נגד חילולי השבת, גיוס הבנות לצבא, ניתוחי המתים, חילולי הקברים, המיסיון הנוצרי ושלוחותיו, התקשורת החילונית העוינת, ארגוני השמאל שונאי הדת ועוד. הוא גם פעל באופן אקטיבי למען צניעות וקדושת ישראל, קירוב והחזרת יהודים רחוקים אל כור מחצבתם והפעיל עשייה ציבורית חובקת ערים וארצות. למעשה, ברוב הפרשות הציבוריות שהסעירו את ציבור החרדים לדבר ד' בעשרות השנים הראשונות לקיום המדינה, היה רבי שלמה זצ"ל מן העומדים בראש החנית, לרוב בפעילות צנועה, נמרצת ויצירתית מאחורי הקלעים.

רבי יונתן, הבן-הנכד שייבדל לחיים ארוכים - שבעורקו זורמת השאיפה העזה לזכות את עם ישראל בקביעת עתים לתורה, כמו גם בחיזוק ה'אידשקייט' בעולם, זוכה בס"ד להמשיך את דרכם ומורשתם של אבותיו הגדולים. הוא מוכר בציבור גם דרך קו שיעורי התורה והחסד שהוא עומד בראשו - 'אמר אבי'. הקו הפופולארי נקרא גם 'קו החברותות', בשל קונספט מסירת השיעורים החדשני שהוא מוביל - מסירת שיעורים ב'חברותא' זוגית.

פס הקול הייחודי של רבי יונתן, האופי המיוחד של השיעורים בקו, ההדגמות המוחשיות והחוויותיות לתוכן הלימוד, המנגינות הערבות והמרגשות שמלוות את השיעורים, הבהירות והפשטות שבהן הם נמסרים, הראיונות עם שלל הדמויות המרתקות לחידוד הסוגיות, השיחות האישיות עם גדולי ישראל בשלל נושאים, והניחוח הישן והמתקתק 'בסגנון של פעם' - כל אלו, ועוד, הפכו אותו בשנים האחרונות לאחד ממגידי השיעור האהובים והמוכרים בציבור החרדי.

הסיפור שמאחורי המהפכה

ובכן, רבי יונתן, ספר לנו על תוכנית 'מ"ן בלאט' ועל העומד מאחוריה:

"רבים מאוד בעולם הישיבות והכוללים", פותח הרב שטנצל בסגנונו המרתק, "חווים 'משבר' של ממש בנושא 'ידיעת התורה'. אביא לכך דוגמה פשוטה, שמתארת את המצוקה הפנימית של רבבות מבני התורה: אברך קלאסי עובר בבחרותו את מסלול הלימוד הרגיל, קרי 3 שנים בישיבה-קטנה ו-5 שנים פחות או יותר בישיבה-גדולה, כאשר בשנים אלו הוא שוקד על לימוד התורה, בהדגשה מיוחדת על לימוד הגמרא בעיון ובבקיאות במהלך רוב שעות היום".

"והנה, חודשים ספורים לאחר נישואיו פוגש האברך הצעיר ברחוב ידיד נעורים, ומתפתחת ביניהם שיחת רעים חביבה. בעיצומה של השיחה פונה הידיד אל האברך ושואל אותו לתמוך: 'אמור לי, ידידי היקר: האם לאחר שמונה שנות לימוד פוריות בישיבה, יש לך דף אחד בכל התלמוד-בבלי שאותו אתה יודע בעל-פה?!' דהיינו: נוסח הגמרא מילה במילה, השקלא-וטריא, סיכום הנושאים שבדף, מה הם שמות התנאים והאמוראים שנזכרים בדף, מהי מסקנת הסוגייה ומה נפסק הלכה למעשה?!' מיודענו האברך נתקף בהלם רגעי, ולאחר חשיבה של מספר רגעים הוא משיב בשקט ובמבט מושפל: 'לצערי הרב - לא ממש, וליתר דיוק - ממש לא!...'".

הרב שטנצל ממשיך: "למעשה, מעט מאוד אנשים יהיו מסוגלים לענות בביטחון מוצק ש'יש להם דף גמרא ביד', חתוכה וברורה. וכדברי הגמרא בקידושין (ל א-ב): 'תנו רבנן: 'ושננתם' (דברים ו, ז) - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד, שנאמר (משלי ז, ד): 'אמור לחכמה אחותי את וגו'', ואומר (משלי ז, ג): 'קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך', ואומר (תהלים קכז, ד): 'כחצים ביד גבור כן בני הנעורים', ואומר (תהלים קכ, ד): 'חצי גבור שנונים', ואומר (תהלים מה, ו): 'חציך שנונים עמים תחתיו יפלו', ואומר (תהלים קכז, ה): 'אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער'. רש"י שם מבאר את דברי הגמרא: 'יהו מחודדין בפיו - חזור עליהם ובדוק בעומקם, שאם ישאלך אדם לא תצטרך לגמגם, אלא שתוכל לומר מיד'".

רגע של גילוי

רבי יונתן מפתיע ומתאר בפנינו את רגע החשיפה שלו לתחושה המדהימה של 'ידיעת התורה' ושל 'קניית חלק בתורה':

"בילדותי סבלתי מהפרעות קשב וריכוז. בשנות ילדותי ובחרותי הצלחתי איכשהו לשנן פרקי משניות ספורים. על דפי גמרא בעל-פה בכלל לא חשבתי. זה היה נראה לי מעל להשגותיי... גם כאשר בגרתי והפכתי לאיש לא עלה על דעתי לנסות ללמוד גמרא בעל-פה. לכך נוספה

י מיין בלאט

המחשבה ששינון בעל-פה מתאים לילדים, ולא למבוגרים... בוודאי לא לאנשים בני 40-50, כמו במקרה שלי".

"לפני כ-3 שנים ישבתי בביתי, ולמדתי את הגמרא בתחילת מסכת חגיגה, בדף ג עמוד א. בגמרא מובא סיפור מעניין שמופיע בברייתא: 'תנו רבנן: מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין, אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: תלמידיך אנו, ומימיך אנו שותין. אמר להם: אף על פי כן, אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, שבת של מי היתה? - שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה. - ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל. - ומה דרש בה? 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאייהן. - אמר להם: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני!..."

"קראתי את המילים הללו, והחלו לצוץ בראשי שאלות רבות. החלטתי לנסות לחזור וללמוד את הקטע מהברייתא בעל-פה, משום שמדובר בקטע לא ארוך, 8-9 שורות בסך הכול. התחלתי לשנן את הקטע. בהתחלה למדתי את השורה הראשונה, ואז את השורה השנייה עם חזרה על הראשונה, ואז שורה שלישית וחזרה על הראשונה והשנייה, וכך אני מתקדם שורה ועוד שורה, כשבכל שורה אני חוזר גם על השורות הקודמות. להפתעתי הרבה גיליתי, שתוך 20-30 דקות אני כבר יודע את כל הקטע מהברייתא בעל-פה. בכל שנות חיי, המשימה הזאת הייתה נראית לי בלתי ישימה, ופתאום אני רואה שהיא קלה עד מאוד לביצוע. זו הייתה בשבילי הפתעה אדירה!"

"לאחר ששיננתי את הברייתא מספר פעמים, סגרתי את הגמרא. אחרי כמה שעות ניסיתי לשחזר את המילים מהזיכרון, ו... אני נתקע... לכן חזרתי ושיננתי את הקטע עוד כמה פעמים. בשבועות הבאים המשכתי לחזור על הקטע שוב ושוב, מאות פעמים. הבנתי וראיתי, שאם אני לא חוזר - אני שוכח".

"הגילוי המדהים ביותר שלי היה", אומר רבי יונתן בעיניים בורקות, "שמחזרה לחזרה ההתלהבות שלי רק הלכה וגדלה. הרגשתי מתיקות עצומה שקשה לתאר. פשוט הפכתי ל"מכור". החזרה על המילים הקדושות הפכה בשבילי לחוויה אדירה. לכאורה פעולה מונוטונית שאדם חוזר עליה פעם אחר פעם, אמורה להפוך בשלב מסוים למשעממת וחסרת תוחלת. אך כאן המצב היה בדיוק הפוך: ככל ששיננתי את מילות הגמרא הקדושות פעמים רבות יותר, כך הן הפכו אצלי לחיות יותר, למתוקות יותר, למעניינות יותר, ולחוויות יותר!!! הן ממש קיבלו טעם ומרקם משל עצמן! קצת ניתן להמשיל זאת לשמיעת שיר אהוב במיוחד, שניתן לשומעו פעמים רבות ברצף בלי שהוא נמאס, ובכל פעם מתגלה בו זווית חדשה ומיוחדת. והאמת,

מיין בלאט ❖ יא

שהמשל חלש ביחס לנמשל: אין תחליף למתיקות של 'שירת' התורה! תוויה, מילותיה וקול ניגונה של התורה ערבים ונעימים כל כך, שהשיר המוצלח ביותר כלל אינו בר השוואה להם".

"בכל חזרה התעוררו אצלי רעיונות חדשים, שאלות חדשות, הבנות חדשות, ופרשנויות חדשות. כמות החידושים שהצטברה אצלי על אותן שורות ספורות - עצומה. התחלתי לדבר על החידושים שעלו לי עם אנשים, עד שהברייתא הזו הפכה לסימן הזיהוי הנוסף שלי אל מול מכריי וקרוביי".

"אני נזכר", הוא אומר כשבת שחוק נסוכה על פניו, "באחד מימי השבת שהלכתי יחד עם אחד האחיניים שלי, ילד קטן כבן 9, מרחוב סוקולוב לרחוב דבורה הנביאה בבני ברק. הצעתי לו שבדרך נעשה יחד חזרה על הברייתא בחגיגה. ואכן, עד סוף הדרך, כ-20 דקות הליכה, הוא ידע את הברייתא בעל-פה. מאז, אגב, בכל פעם שאנו נפגשים אני שואל אותו: 'נו - תנו רבנן?...'. והוא מתחיל לקרוא בפניי את הברייתא. היו פעמים שהוא היה צריך לרוץ ולעשות חזרה קטנה לפני כן, כי הוא לא הספיק לעשות זאת קודם..."

יודע את כל הש"ס, אבל לא יודע דף גמרא!?

הרב שטנצל ממשיך ומספר לנו את האנקדוטה הבאה, שלדבריו העניקה לו דחיפה נוספת ותמריץ להבנת נחיצותו של 'מיין בלאט': "לפני כשנה ישבתי שבעה על אמי מורתי הרבנית נחמה (בת רבי משה הלוי) שטנצל ע"ה, שהלכה לעולמה ב' באדר ב' תשפ"ד. במהלך ימי השבעה הגיעו לנחם אותי ידידי ומכריי, רבים מהם תלמידי חכמים מופלגים שעמלים בתורה 30-40 שנים ויותר מכך. החלטתי לנצל את ההזדמנות ולשאול אותם באופן פרטי על הנושא. פניתי לכל אחד בנפרד וביקשתי: 'אנא השב לי בכנות: האם יש דף אחד בש"ס שאותו אתה יודע ישר והפוך?'".

"וכאן קרה משהו מדהים. כולם - אבל ממש כולם, ללא יוצא מן הכלל, החלו לגרד בראשם במבוכה נוראית... חלק מהם לא היו צריכים לחשוב יותר משניות ספורות בכדי לענות לי בפסקנות: 'לא - אין לי דף כזה!'... חלק ביקשו לחשוב קצת, ולאחר מחשבה חזרו על אותה תשובה מביכה. ואני חוזר ומדגיש שוב: מדובר בתלמידי חכמים מופלגים, שחלק מהם מפורסמים בכל עולם התורה כידענים מופלגים וכבקיאים עצומים!..."

'נוצר תאנה - יאכל פריה'

אנחנו קוטעים את רבי יונתן לרגע משטף דבריו המרתקים, ומציינים שהדברים מפורשים בגמרא במסכת עירובין (נד א-ב): 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב (משלי כז, יח): 'נוצר תאנה יאכל פריה', למה נמשלו דברי תורה כתאנה - מה תאנה זו כל זמן שאדם

יב ❖ מיין בלאט

ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה: כל זמן שאדם הוגה בהן - מוצא בהן טעם. אמר רבי שמואל בר נחמני: מאי דכתיב (משלי ה, ט): 'אילת אהבים ויעלת חן וגו'', למה נמשלו דברי תורה לאילת? לומר לך: מה אילה רחמה צר, וחביבה על בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה - אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה. ויעלת חן - שמעלת חן על לומדיה. 'דדיה ירווך בכל עת' (משלי שם), למה נמשלו דברי תורה כד? מה דד זה, כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב - אף דברי תורה, כל זמן שאדם הוגה בהן - מוצא בהן טעם'.

הגמרא שם בהמשך העמוד מוסיפה: 'אמר רב שיזבי משום רבי אלעזר בן עזריה: מאי דכתיב (משלי יב, כז): 'לא יחרוך רמיה צידו' - לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי (רש"י: לא יחרוך - נוטריקון דריש ליה: לא יחיה ולא יאריך. צייד רמאי - שמרבה בגידסא ואינו מחזר עליה). רב ששת אמר: צייד הרמאי יחרוך? כי אתא רב דימי אמר: משל לצייד שצד צפרים, אם ראשון ראשון משבר כנפיו - משתמר, ואם לאו - אין משתמר (רש"י: ורב ששת אמר - אין זה רמאי אלא שוטה, והקובץ על יד הוא הרמאי וערום בדבר, והוא יחרוך כלומר: יתקיים בידו, כצייד הרמאי שמשבר גף ראשון ראשון כשהוא לוכדו שלא יברח, הוא חורך עופות ואוכלן, וקרא אתמוהי מתמה: לא יחרוך, לא יצלה ויאכל)'.
ועוד מובא בגמרא שם: 'אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: מאי דכתיב (משלי יג, יא): 'הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה'. אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות - מתמעט, ואם לאו - קובץ על יד ירבה. אמר רבא: ידעי רבנן להא מילתא ועברי עליה. אמר רב נחמן בר יצחק: אנא עבדתה, ואיקיים בידאי (רש"י: אנא עבדתה וקיימתיה - לקבץ על יד, וחזרתי עליה עד שהחזקתי בה, ואחר כך חזרתי ושמעתי אחרת)'.
בהמשך הסוגיה שם מביאה הגמרא את המעשה הנודע באמורא רבי פרידא שהיה לו תלמיד קשה תפיסה, ורבי פרידא היה חוזר ומלמד אותו את החומר הנלמד ארבע מאות פעמים. באחד הימים הוסחה דעתו של התלמיד ורבי פרידא נאלץ לחזור וללמד אותו ארבע מאות פעמים נוספות. בזכות המעשה הנאצל זכו הוא ובני דורו לעולם הבא, והוא בעצמו זכה לתוספת של ארבע מאות שנה על חייו.

רבי יונתן מהנהן בחיוך של הסכמה לשמע ציטוט דברי הגמרא הידועים. אכן, אין תובנה או דבר חכמה שלא נמצאו לה סימוכין בתורתנו הקדושה.

לא להגיע לשמיים ב'ידיים ריקות'

לקראת סיום השיחה, אנו נוטלים רשות להוסיף ולהעלות מספר נקודות נוספות: מלבד דברי הגמרא שהובאו בקטע הקודם, יש במקורותינו אינסוף אמרות על החשיבות האדירה שיש בקניית חלק ונחלה בתורה. 'ידיעת התורה', שבאה על ידי שינון וחזרה בלתי

מיין בלאט ❖ יג

פוסקים, במקביל לעיון והעמקה בתוכן הדברים - היא אחד מעיקרי היסוד בלימוד תורה, עד שהיא בגדר חיוב של ממש. בנוסף, חז"ל עמדו על כך שגם בקניית חלק קטן בתורה - 'מיין בלאט' במקרה שלנו - יש מעלה אדירה ונשגבה, והדבר מעניק פתחון-פה ומענה-לשון לשאלה הכה גורלית שכולנו נעמוד בפניה בבוא היום: האם אנו "יודעים" את התורה. אי"ה בפרקים הבאים נרחיב עוד על הזווית התורנית של הנושא, ונוסיף ונביא לקט של מקורות נפלאים לכך.

'מיין בלאט' - חלקי בתורה' מספק תשובה הולמת וראשונית לחיוב של כולנו לדעת את התורה, משום שאין יהודי שאינו יכול במעט מאמץ לקנות לפחות דף אחד בגמרא שאותו יידע בעל פה, ישר והפוך, לעומק ולרוחב. קרוב לוודאי שמבחינת רבים מהלומדים זו תהיה רק ההתחלה... לאחר שהדף "שלהם" יהיה בידם, ולאחר שיחוו על בשרם את הרגשת המתקנות המופלאה שחש רק מי שיודע וזוכר את התורה ובכל פעם מגלה בה עומקים חדשים ורבים נסתרים - יתעוררו בקרבם הרצון והשאפה להוסיף ולאגור דפים רבים נוספים וחלקים חשובים אחרים בתורתנו הקדושה הרחבה מיני ים.

חשוב לחדד את המובן מאליו: 'מיין בלאט' אינו פוטר את החיוב הגמור של בני התורה להמשיך להגות ולעמול לאורך רוב שעות היום בכל שאר חלקי התורה, בעיון ובבקיאות, כפי שהורגלו וחונוכו משחר ילדותם. 'מיין בלאט' הינו בסך הכול חלק מן ה"תפריט" הבסיסי המרכיב את 'מצוות תלמוד תורה' ומאפשר לקיים אותה בהידור ובשלמות.

מטרת הרעיון, בין השאר, היא: שכולם - תלמיד חכם ואיש פשוט כאחד, יוכלו לקיים את אחת מאבני היסוד של מצוות תלמוד תורה, הלא היא ידיעת התורה, ולחוש את ההנאה הרוחנית המופלאה שזוכים לה רק אלו שקנו לעצמם חלק בתורה. כאשר מדברים עם אנשים על החשיבות "לכבוש את כל התורה", רוב ככל בני-האדם נרתעים ומתייאשים מראש. הם נבהלים מהמחשבה כי עליהם לזכור ולשנן את כל חלקי התורה, שוב ושוב. אבל האמת היא, ש"לא בשמיים היא" - ד' יתברך אינו דורש מן האדם דבר שהוא למעלה מכוחותיו. על "פרויקט" של שינון וידיעת דף אחד בלבד בגמרא, אין אדם שיוכל לומר - לאחר שהבין את החשיבות האדירה של העניין - שהוא לא מסוגל לכך במאמץ קל יחסית. משם - כמו שאומרים, השמיים הם הגבול. כל אחד יוכל להרחיב את היקף ידיעותיו עוד ועוד, בהתאם לכוחותיו, יכולותיו וזמנו הפנוי. ממש כדברי חז"ל הקדושים שהובאו לעיל: 'אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות - מתמעט, ואם לאו - קובץ על יד ירבה'.

גם אם אכן יזכה הלומד להרחיב את תחומי הלימוד שבהם יש לו קניין, הרי שדף הגמרא שנבחר על ידו בתור "הדף שלי", ימשיך ללוות אותו בנאמנות לאורך כל ימיו - בימים טובים כבפחות... מאידך גיסא, גם אם לא יזכה הלומד להרחיב את אוצר ידיעותיו, ודף הגמרא הבודד

שאותו נטל בתחילת הדרך יישאר היחיד שהוא "לגמרי שלו" - הוא יוכל לבוא אל השמיים עם 'משהו', ולא יגיע לשם חלילה בידיים ריקות ובפנים מוריקות.

על כל פנים, דף הגמרא של הלומד, חלקו האישי והנצחי בתורה, יהיה למשענתו ומפלטו, מקור שמחתו ובבת-עיניו של הלומד שבחר בו; וביתר פשטות, הוא יהיה ידידו הקרוב והנאמן ביותר. החיבור הרגשי שבין הלומד לבין הדף לא יתקהה ולא ייחלש עם השנים, כי אם להיפך: ככל שיעבור הזמן, ועם החזרה והעיון הבלתי פוסקים, הקשר של הלומד אל הדף רק ילך ויגדל, ילך ויתעצם, עד שיאמרו הבריות: 'ר' פלוני ודף אלמוני במסכת פלמונית, חד הם!....'.

רמז שמיימי

לסיום השיחה המחכימה והמעשירה, מגלה לנו רבי יונתן על אחד המניעים המרכזיים שדחפו אותו לקידום הרעיון: "לפני תקופה לא ארוכה, אני מקבל תוך כשבועיים, שלוש שיחות טלפוניות משלושה אנשים שונים. מדובר ביהודים יקרים שאינם נמנים על מעגל ידידי הקרוב, אלא יש בינינו היכרות שטחית בלבד. בפי כל השלושה היה מסר אחיד. הם אמרו לי: 'אתה חייב לצאת עם פרויקט חדש - דף גמרא לכל אחד!'. כאשר שמעתי את הבקשה, השבתי להם בתגובה חצי אוטומטית, שהכוחות והאפשרויות שלי מוגבלים, והם ענו לי: 'מה אכפת לך? תנסה! אין לך מה להפסיד!'. אני מדגיש - בכל השנים שקודם לכן, אף אחד לא בא אליי עם רעיון דומה, למרות שאני עוסק במסירת שיעורים מזה למעלה מעשור. בנוסף, האנשים הללו אינם מכירים אחד את השני, ואף אחד לא שלח אותם אליי בצורה מאורגנת".

"ראיתי בשיחות הצפופות הללו, בפרק זמן כה קצר, על אותו רעיון לא שגרתי - מעין מסר משמיים שעליי לחשוב ברצינות על קידום הרעיון. ואכן, מאז אותן שיחות ישבתי וחשבתי על כך רבות, ומרגע לרגע הבנתי את הפוטנציאל הכביר הגלום ברעיון. הגעתי למסקנה כי הפרויקט הזה מתאים לכל אחד ממש, גם לאנשים עם הכישרון הבסיסי ביותר. מעבר לכך, הוא נחוץ ביותר גם לתלמידי החכמים הגדולים ביותר - ועובדתית, כאמור, כשדיברתי עם ראשי ישיבות ואברכים מופלגים, כולם הודו לי בפה מלא ובבושת פנים שאין להם אפילו דף אחד ביד. כל גדולי התורה ששוחחתי עמם בחודשים האחרונים על הרעיון, תמכו בו בפה מלא ובהתלהבות אדירה וביקשו לפרסם זאת גם בשמם".

"מאז שהתחלתי לעסוק בפרסום הרעיון, ללא שום תקציב או סיוע, אני רואה סייעתא דשמיא גדולה על כל צעד ושעל. אנשים שומעים על הרעיון ו"נדלקים". הם שואלים: 'איך יכול להיות שעד היום לא היה כזה דבר?!'. ישנה הצטרפות אדירה של לומדים, ולא פחות מכך - הירתמות רבה של אנשי מעש ומזכי הרבים להפצת הבשורה לציבור הרחב. מן הראוי לציין באופן מיוחד את הרה"ח רבי חיים קנובלביץ' שליט"א, יו"ר 'קרן זכרון משה וישראל' המעודדת את לימוד

טו מיין בלאט ❖

הירושלמי, שידיו רב לו בזיכוי הרבים בכלל ובקידום 'מיין בלאט' בפרט. אני רואה בזה רמז נוסף לכך שלד' יתברך יש מכך נחת-רוח והוא שולח לנו סיוע מיוחד להצלחת המיזם".

"אני מאמין", אומר רבי יונתן בלהט, וחותרם את השיחה המרתקת, "שכל מי שייקח על עצמו דף גמרא, במקום שליבו חפץ - חייו ישתנו מן הקצה אל הקצה!".

להצטרפות ל'חבורת מיין בלאט' - חלקי בתורה', וכן לשמיעת דברי גדולי ומאורי הדור שליט"א, פרטים, ראיונות וסיפורים על התוכנית שנובשת את עולם התורה -

התקשר עכשיו לקו 'אמר אבי': 02-533-2646. לתוכנית 'מיין בלאט' יש להקיש 3, ואחר כך 7.

קבלת הפנים בעולם האמת ללומד מיין-בלאט

יש להם חלק לעולם הבא': חלק שני בסדרת המאמרים על תוכנית 'מיין בלאט' שמאפשרת לכל יהודי לקנות חלק בתורה הקדושה • ובפרק הבא: תרחיש מופלא ומבוסס לקורותיו של 'א'מיין-בלאטע'ר ייד' בעת כניסתו אל שערי גן עדן

כרטיס הכניסה לגן עדן

להלן תיאור מליצי לעתיד להתרחש, אולי והלוואי, עם אחד מבני חבורת 'מיין בלאט' - חלקי בתורה' אחרי פטירתו מן העולם, בשם טוב ובשיבה טובה:

הרב ידעיה תורני, אחד מלומדי 'מיין בלאט' הולך לבית עולמו, לאחר שמילא את ימיו ושנותיו כאן בעולם הזה. הוא עולה לשמיים ושם נעמד בסוף התור המשתרך לפני שולחנם של בית דין של מעלה. הוא מתמלא בחיל וברעדה מהמחשבה כי הנה הנה - הגיעה העת שבה עליו לתת דין וחשבון על כל מעשיו בעולם הזה... והנה, מגיע התור.

אב בית הדין, נשוא קומה, עטור שיבה ובעל מצח חרוש קמטים, נושא אליו מבט חמור סבר ושואל אותו: "מה שמך?"

רבי ידעיה, מיודענו, נאחז חיל ורעדה, ונאלם דום. הפחד וההתרגשות השכיחו ממנו את השם שליווה אותו בימי חייו...

הוא מתחיל לגמגם, והדיין שואל פעם נוספת: "מה השם של כבודו?...?"

לפתע מבזיקה ברבי ידעיה המחשבה הבאה: הרי אני נמנה על חבורת 'מיין בלאט', ובמשך שנים רבות עמלתי וחזרתי ללא הרף על דף הגמרא במסכת קידושין דף מ'. שמא אפשר לומר כי דף הגמרא "שלי", 'חלקי בתורה' - הוא מעין שם נוסף שלי, כאן בעולם הנצח?!

הוא אוזר אומץ ומשיב: "השם שלי הוא 'קידושין'..."

להפתעתו הדיין מקבל את התשובה בפשטות, ואז ממשיך ושואל - הפעם במבט מעט יותר מרוכך: "ומהי משפחתו של 'מר קידושין'?"

רבי ידעיה נרגע מעט ועונה: "אה, בוודאי: 'דף מ'!"

הדיין לא מסתפק בכך, ומוסיף לשאול: "ומה מספר הזהות שלך?"

רבי ידעיה מתבלבל שוב לרגע, ואז מתעשת ואומר בשמחה: "אוו, זה קצת ארוך... אבל במקום מספרים יש מילים של משנה וגמרא - וקצת יותר מ-9 מילים... אז המספר שלי מתחיל כך: 'רמי ליה רבא לרב נחמן, תנן: אלו דברים שאדם עושה אותן, ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקדן קיימת לו לעולם הבא, אלו הן: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום שבין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כולם...' להמשיך הלאה?!" ---

"עצור!", קוטע אותו הדיין בעדינות, "אתה יכול להפסיק. המערכת כבר זיהתה אותך; ובכן, כתוב כאן שאתה חלק מקבוצת 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו', ומקומך בגן עדן. ובכן, ר' קידושין דף מ', המכונה גם ידעיה תורני - המשיך מכאן ימינה, שם ימתינו לך צמד מלאכים עם כנפיים לבנות וצחורות, והם ילוו אותך בכבוד היישר אל מקומך הראוי לך בגן עדן!"

"ב'שיבת גן עדן' הממוקמת לא הרחק מ'כיסא הכבוד', ממשיך הדיין בקול צופן סוד, "תוכל להמשיך ולהיבחן בעל-פה אצל רבי יהודה הנשיא עורך המשנה, ולשמוע שיעורים עמוקים ישירות מפיהם של רב אשי ורבינא עורכי התלמוד הבבלי. אם תרצה להוסיף וללבן את הסוגייה, תוכל פשוט לפנות לרש"י, לבעלי התוספות, לרמב"ן, לרשב"א, לריטב"א ולשאר מפרשי התלמוד, מהראשונים ומהאחרונים. אם יהיו לך שאלות על הגמרא 'אליבא דהלכתא', תינתן לך האפשרות לגשת בכל שעה שתתקנה אל הרי"ף, הרמב"ם, הרא"ש, הטור, השולחן ערוך והרמ"א - וכן לכל אחד אחר מגדולי הפוסקים לאורך הדורות!"

אב בית הדין חותם את דבריו ואומר: "תוכל לראות במו עיניך את הקב"ה יושב ב'שיבה של מעלה' ולומד בחברותא יחד עם האבות הקדושים, שנים עשר שבטי י-ה, משה רבינו, אהרן הכהן, שמואל הנביא, דוד המלך ובנו שלמה! גם שאר רועי ומנהיגי ישראל משחר ההיסטוריה נמנים על תלמידי הישיבה, כל אחד לפי רום מעלתו, דרגתו ושורש נשמתו - הזקנים, הנביאים, השופטים ואנשי כנסת הגדולה... רוצ' לשם! זו חוויה אדירה מאין כמותה שאין כל אפשרות לתאר אותה במילים... אם ירצה ד', גם אני אצטרף ואבוא לשם בעוד רגעים ספורים - כדי לחזות בנועם ד' ולהסתופף בהיכלו. ניפגש שם!"

"הבא בתור!", קורא שמש בית הדין הדור הפנים, וידעיה תורני - ר' קידושין דף מ", האיש והדף, אץ רץ לו באושר ובגיל, כדי לתפוס את מקומו המיוחד לו בעולם הבא.

"ר' קידושין דף מ" במקורות

התיאור שנכתב כאן הגיוני ולא מופרך בעליל, לעתיד להתרחש עם חברי אגודת 'מיין בלאט' - חלקי בתורה' שזוכים לקנות חלק בתורה.

הוא נכתב גם בהשראת דברי הגמרא (בבא בתרא י ב, וכעין זה בפסחים נ א): 'יוסף בריה דרבי יהושע חלש, אינגיד. אמר ליה אבוב: מאי חזית? אמר ליה: עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה. אמר ליה: עולם ברור ראיתי. ואנן היכי חזיתין? אמר ליה: כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם, ושמעתי שהיו אומרים: **אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו**' - וביאר רבינו גרשום: 'ותלמודו בידו' - בגירסא'. אף אנו נענה ונאמר על לומדי 'מיין בלאט': 'אשרי מי שבא לכאן ו"דף תלמודו" בידו!'

תרחיש זה מתאים מאוד גם לדברי הגמרא (שבת לא א): 'מאי דכתיב (ישעיהו לג, ו): והיה אמונת עתיך חסן ישועות חכמת ודעת וכו' - אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, **קבעת עתים לתורה**, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר?'

ובמקומות אחרים בגמרא (קידושין מ ב, סנהדרין ז א) מצאנו אף יותר מכך: 'אמר רב המנונא: אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר (משלי יז, יד): פוטר מים ראשית מדון'. וכך פסקו להלכה הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה ג, ה) והשו"ע (יורה דעה רמו, יט). [וראה בתוספות (קידושין שם, סנהדרין שם) שעמדו ליישב את הסתירה בין המימרות - האם דינו של האדם נפתח על משא ומתן באמונה, או על לימוד תורה. ועוד ביישוב הסתירה, ראה במהרש"א (חידושי אגדות, סנהדרין שם)].

ובעיקר דינו של האדם בעולם הבא על עוון ביטול תורה, ראה גם בגמרא (יומא לה ב) שהביאה ברייתא המתארת עני, עשיר ורשע שבאים לדין בפני בית דין של מעלה.

המחשה זו עולה בקנה אחד גם עם מנהג נודע שהביאו גדולי הפוסקים: ידועים דברי האחרונים (בהם: קיצור השל"ה דפוס לבוב שנת תרכ"ד דף קטו; אליה רבה קכב, ג בשם ב"י; קיצור שולחן ערוך יח, טו; שמירת הלשון חלק ב סוף פרק ח בהג"ה; כף החיים אורח חיים קכב, יא; ערוך השולחן קכב, ח ועוד), שטוב לאדם לומר פסוק מן התנ"ך לפני אמירת 'יהיו לרצון' בסוף תפילת שמונה עשרה, המתחיל באות הראשונה של שמו ומסתיים באות האחרונה של שמו - משום שבשעת דינו של האדם שואלים אותו לשמו, ומגודל האימה והחרדה הוא שוכח ואינו יודע מה להשיב, ועל ידי אמירת הפסוק בסוף התפילה בקביעות ייזכר בו [ועוד בעניין זה ראה: פסקי תשובות אורח חיים קכב, ד; ירחון אור תורה תעב, שנת תשס"ז, עמודים רמב-רנח].

מיין בלאט ❖ יט

כמובן שאין אנו יודעים כיצד נראה הדין הנורא בבית דין של מעלה, וכן אין לנו כל יכולת ואפשרות לדמיין במוחנו המוגבל את "צורת החיים" בגן עדן ואת האושר והעונג הרוחניים העצומים שחווים הנמצאים שם. התיאור דלעיל נכתב כהמחשה בעלמא, כזאת שראשנו הקטן מסוגל לקלוט ולתפוס, לעתיד להתרחש עם נשמתו של 'א'מיין בלאטע'ר ייד'.

מה רשום על הספסלים בעולם הבא?

ולסיום "מעשה ר' קידושין דף מ", נעתיק עדות מרטיטה על תוכנה של פגישה מיוחדת שהתקיימה בין רבן של ישראל מרנא ורבנא בעל החפץ חיים זיע"א לבין הגאון הצדיק רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, מייסד לימוד 'הדף היומי' וראש 'ישיבת חכמי לובלין'. מהדברים ניתן ללמוד, כי ה'חפץ חיים' ראה בתרחיש האמור תיאור הגיוני ונכון לנהוג בעולם הבא.

להלן ציטוט המעשה מתוך הספר 'רבי מאיר אומר' (על רבי מאיר שפירא, מאת הרב משה צבי וינטרוב, תשנ"ז):

"סר רבי מאיר לבקר את הצדיק רבי ישראל מאיר זצ"ל בעל ה'חפץ חיים' בביתו שבראדין. הכתירו ה'חפץ חיים' בתואר 'בעל הדף היומי' ואמר לו:

- הנני מחבבק מאוד, הידעת למה?

- אכן, בשביל 'הדף היומי'!

והמשיך:

- פעלת דבר גדול, ובשמיים שמחים מאוד במפעלך...

עליך לדעת, ששם בעלמא דקשוט, זוכה כל יהודי לכבוד, לפי כמות התורה שלמד פה בעולם הזה. בעולם הבא אין מכריזים: "ברוך הבא ר' יעקב!" או "ברוך הבא ר' חיים" - אלא "ברוך הבא לומד מסכת ברכות!", או "ברוך הבא לומד מסכת שבת!".

שם, בגנזי מרומים, קבועים כיסאות כבוד בשביל לומדי התורה, ועל כל כיסא או ספסל חרוט שמה של מסכת זו או אחרת, כמו ברכות, שבת, עירובין וכו', ובעולם הבא יושב כל אחד על כיסא המסכת שלמד...

ובכן, עד זה לא מכבר, היו שם ספסלים רבים כמעט פנויים, שכן כל לומד תורה היה פונה ללמוד רק את המסכתות שהיה רגיל בהן בנעוריו, בהשאירו את ענייני קדשים וטהרות וכדומה ליחידי סגולה. ואילו עתה, הודות לתוכניתך, הולכים

ומתמלאים הכיסאות והספסלים של המסכתות כולן, ומה גדולה היא השמחה
בשמיים!

לפיכך מגיע לך 'ישר כוח' גדול!..."

מכל האמור אנו למדים, שלא רק את 'העולם הזה' קונה הלומד, אלא גם ובעיקר את העולם
הנצחי - הלא הוא 'העולם הבא'. נצטרף כולנו לחבורת 'מיין בלאט' - חלקי בתורה', ואותו דף
יעמוד לנו לזכות ולמליץ יושר כל הימים!

להצטרפות ל'חבורת מיין בלאט' - חלקי בתורה', וכן לשמיעת דברי
גדולי ומאורי הדור שליט"א, פרטים, ראיונות וסיפורים על התוכנית
שכובשת את עולם התורה -

התקשר עכשיו לקו 'אמר אביי': 02-533-2646. לתוכנית 'מיין בלאט'
יש להקיש 3, ואחר כך 7.

"נזדמן לי דף של ספינה"

'מ"ן ל"ד': חלק שלישי בסדרת המאמרים על 'מ"ן בלאט', המיזם המרתק שגורר הדים רבים ברחבי עולם התורה • והפעם: על הקשר המיוחד בין 'הדף היומי' ו'מ"ן בלאט'

100 שנות דף גמרא

המחזור הראשון של הדף היומי נפתח בראש השנה תרפ"ד. מאה שנה בדיוק אחרי - בשנת תשפ"ד, נולד הרעיון החדש והנפלא 'מ"ן בלאט' - הדף שלי - חלקי בתורה' (ובמליצה נוכל לומר, כי ראשי התיבות של המילה 'תרפ"ד' הם: ת'הא ר'אש ד'ף, הרומזים לתחילתו של לימוד הדף היומי; ואילו ראשי התיבות של 'תשפ"ד' הינם: ת'הא ד'ף ש'לי - 'מ"ן בלאט').

נדמה כי קיים קשר הדוק בין שני הרעיונות הכבירים. בפרק הקרוב ננסה לעמוד על הרקע המשותף להם ועל הקווים המשותפים הקושרים ביניהם.

למה דף, ולמה גמרא?

בשלבי התכנון של פרטי הלימוד והדרכים לקידומו במישור הציבורי, קיימו הפועלים והעוסקים בנושא עשרות שעות שיחה וסיעור מוחות. היו מהם שהעלו את הדילמה הבאה: אולי לא כדאי להגביל את הלימוד לעידוד בחירת דף אחד דווקא, ובתלמוד הבבלי דווקא. לטענתם, ייתכן כי מבין החפצים לרכוש חלק נצחי בתורה, יהיו מי שירצו לקנות כמות קטנה יותר מהגמרא - בדמות עמוד אחד, או לחילופין גדולה יותר - כדוגמת 2 דפים, פרק שלם או אפילו מסכת שלמה. בנוסף, מן הסתם יש מהלומדים שיעדיפו לבחור להם חלק אחר באחד מספרי היסוד בתורה: תנ"ך, מדרשים, ירושלמי, זוהר, רמב"ם, שולחן ערוך וכיוצא בהם.

אלא שלאחר חשיבה מעמיקה בנושא הוכרע, שאין ראוי מלהציע כבירת מחדל דווקא את 'מ"ן בלאט', דף הגמרא שלי. הן אמנם כי פשוט שמי שיעדיף לקחת לעצמו חלק אחר בתורה מהמתכונת המוצעת, אין בכך שום חיסרון, אך בכדי לייצג את מהפכת 'חלקי בתורה', אין מתאים מ'הדף שלי'.

ונסביר: הרעיון הראשוני והגדול מסוגו ליצירת מסגרת משותפת ללימוד תקופתי, החל כאמור בדף היומי בתלמוד הבבלי. משם התפשט הרעיון ברבות השנים לאינספור לימודים יומיים נוספים, מצליחים יותר או פחות. ומדוע בחר רבי מאיר בדף גמרא? נראה, שלא לחינם חשב איש החזון והמעש הרב מלובלין זצ"ל דווקא על מתכונת זו.

ה"אבא" של כל סדרי הלימוד

בראש ובראשונה, נעניק לקוראים היקרים סקירה קצרה של יתר סדרי הלימוד היומיים שהוקמו בהשראת 'הדף היומי':

'המשנה היומית', "אחותנו" הקטנה של 'הדף היומי', הייתה סדר הלימוד היומי הראשון שהוקם אחריו, והוצעה על ידי ממשיך דרכו של רבי מאיר שפירא בראשות ישיבת חכמי לובלין, הלא הוא הגאון רבי אריה צבי פרומר הי"ד, 'הגאון מקוז'יגלוב', שנים לא רבות אחרי תחילת סדר הדף היומי. הרעיון הוצג לראשונה בשנת תרצ"ד, והחל לפעול במתכונת מצומצמת בשנת תרצ"ח. השואה שפרצה שנים ספורות לאחר מכן, גדעה את סדר הלימוד החדש. בשנת תש"ז, תלמידו ובן משפחתו של הרב פרומר, הגאון רבי יונה שטנצל זצ"ל, החליט לממש את הרעיון הלכה למעשה, ואף הרחיב את ההצעה המקורית, כזיכרון והנצחה לששת מיליון הקדושים שנספו בשואה. הוא קבע את מתכונת הלימוד המוכרת של 2 משניות יומיות, במחזור לימוד הנמשך על פני 6 שנים.

כעבור מספר שנים, בשנת תשי"ד, הציע הרב שטנצל סדר לימוד חדש נוסף: 'ההלכה היומית'. במסגרת זו נלמד ספר שולחן ערוך חלק אורח-חיים בקצב יומי של 3 סעיפים במשך כ-4 שנים. כחצי שנה נוספת מוקדשת ללימוד הלכות מתוך ספר קיצור שולחן ערוך, אלו שאינן מופיעות בשולחן ערוך חלק אורח חיים.

בעשרות השנים הבאות קמו אינספור לימודים נוספים, שקשה למנות את כולם על רגל אחת. רק כדי לצאת ידי חובה, נזכיר כמה מהבולטים שבהם: לימוד 'הדף היומי בירושלמי' שייסד כ"ק הרבי מגור בעל ה'לב שמחה' זצ"ל, לימוד 'הרמב"ם היומי' שקבע הרבי מליובאוויטש רבי מנחם מנדל שניאורסון זצ"ל, לימודי 'הדף היומי בהלכה' ו'העמוד היומי' שיזמו בארגון 'דרשו', ועוד סדרי לימוד רבים וחשובים.

אולם אין כל ספק, כי הלימוד הגדול, הבולט והמשפיע מכולם, הוא סדר הלימוד הוותיק - 'הדף היומי'. פשוט, כי לרעינו הכביר של רבי מאיר שפירא השפעה מכרעת גם על כל סדרי הלימוד האחרים שנולדו בעקבותיו ובהשראתו. (אגב, מן הראוי להזכיר כאן גם את רבה של דז'אלושיצה, רבי משה מנחם שפיבק זצ"ל, תלמיד חכם גדול שכיהן כרב בכמה עיירות פולין - שפרסם כבר בשנת תרפ"א בביטאון 'צעירי אגודת ישראל' בפולין 'דגלנו', רעיון זהה ל'דף היומי', וכן רעיון של לימוד משניות יומי, וגם לו חלק חשוב בזכויות היוצרים שלהם).

חשיבותו המיוחדת של התלמוד הבבלי

נשוב לשאלה הפותחת: מדוע בחר רבי מאיר לקבוע את הלימוד בתלמוד הבבלי?

מזין בלאט ❖ כג

התשובה, ככל הנראה, פשוטה למדי: ברבות השנים הוכר התלמוד הבבלי בכל רחבי העולם היהודי כספר האולטימטיבי לקיום חובת ומצוות לימוד תורה.

רוב ככל החיבורים שהתפרסמו לאחר חתימת התלמוד, הן בהלכה והן באגדה, נכתבו סביב דבריו. גם בימינו, את רוב שעות היום מקדישים לומדי התורה, בני הישיבות והכוללים, ללימוד גמרא, בעיון ובבקיאות. (במאמר המוסגר, גם מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל שנהג ללמוד את כל ספרי היסוד ביהדות בכל שנה, הקדיש את מרבית אוננו ומרצו ללימוד התלמוד הבבלי, ואף ה'סיום' השנתי הנודע שהיה עורך בכל ערב פסח, היה עושה ברבים על חלק זה מחלקי התורה).

אפילו הגויים רואים בספר זה כסמל העם היהודי ודבקו בתורה. לא לחינם רווח מאז ומעולם הכינוי "יהודי תלמודי" כתואר לתלמיד חכם העמל בתורה מבוקר עד ליל.

כידוע, במהלך אלפיים שנות הגלות התקיימו מספר מעמדים המוניים של שריפת ספרי הקודש של העם היהודי רח"ל. לרוב הם קרו ביוזמתם ובהנהגתם הישירה של ראשי הדת הנוצרית האנטישמית, בעיקר בארצות אירופה בתקופות 'ימי הביניים' ו'העת החדשה'. הבולטים והנפוצים בטקסים איומים אלו, היו אירועי 'שריפת התלמוד'. אחת מטקטיקות הרדיפה הנוספות שננקטו נגד ספרים יהודיים הייתה ה'צנזורה' הנודעת לשמצה על הדפסת ספרי הקודש, ובמרכזם התלמוד הבבלי.

מסיבות אלו ואחרות, ברור אפוא מדוע קבע רבי מאיר שפירא את סדר הלימוד המשותף על הגמרא, ולא על ספרי יסוד אחרים.

"דף של ספינה"

וכעת ניגע בחלק השני של שאלתנו: למה חשב רבי מאיר כי הכמות היומית המתאימה ביותר להילמד במסגרת סדר הלימוד העולמי היא דף, ולא פחות או יותר?

מן הסתם, היו לכך סיבות רבות, שאולי את חלקן איננו יודעים. אנו ננסה להציע כאן מספר אפשרויות הגיוניות:

כבר לימדונו רבותינו ש'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים' (ראה: ספרי דברים ו, ו; רש"י דברים כו, טז, שולחן ערוך אורח חיים סא, ב). והנה, 'דף' בכלל, ו'דף גמרא' בפרט, היה מאז ומעולם הסמל להתחדשות. כך למשל נהוג לציין התחלה חדשה במינוח 'דף חדש', וכאשר ברצוננו לבטא התקדמות אל העתיד שכיח השימוש בביטוי 'להפוך דף', וכך הלאה. ייתכן אם כן, שרבי מאיר רצה שבכל יום יוכלו הלומדים 'להפוך דף' ולהתחיל 'דף חדש'.

כד מיין בלאט ❖

בלימוד תורה בפרט נפוץ מאוד המונח 'דף גמרא', ומתמידים מתוארים ככאלו שגומעים דפי גמרא בזה אחר זה. (ידועה גם אמרתו של מרן הרב שך זצ"ל - ויש שהעידו מעין זה בשם צדיקים אחרים - על סגולת ההשתתפות בטקס 'פדיון הבן' השקול כנגד פ"ד תעניות, כי גם ד"ף גמרא שקול כנגד פ"ד תעניות).

בדברי הימים של 'הדף היומי' זכורה במיוחד דרשתו הנרגשת של רבי מאיר בסיום מסכת יבמות במסגרת הדף היומי' בוורשא. רבי מאיר ציטט את דברי הגמרא (יבמות קכא א): 'תניא, אמר רבן גמליאל: פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה, ומנו? רבי עקיבא; וכשעליתי ביבשה, בא וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: בני, מי העלך? אמר לי: דף של ספינה נזדמן לי, וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי; מכאן אמרו חכמים: אם יבואו רשעים על אדם, יענעו לו ראשו'. והמליץ על כך רבי מאיר: רבן גמליאל הביע את תמיהתו בפני רבי עקיבא, כיצד יש לו הכוח להקהיל קהילות, להעמיד תלמידים ולהרים מחדש את קרן התורה, וזאת באחת מתקופות השפל הקשות של היהדות, גשמית ורוחנית, אשר בה איבד העם את עצמאותו המדינית ואת מרכזו הרוחני?! ועל כך השיב רבי עקיבא, 'דף של ספינה' נזדמן לי; היינו, דף הגמרא הוא אשר עמד לי להמשך ניווט הספינה! והוסיף רבי מאיר ואמר: 'דף של ספינה - זהו 'הדף היומי'."

'מיין בלאט' - הרעיון המשלים ל'דף היומי'

לאחר שעמדנו בקצרה על סוד תקנת 'הדף היומי', נשוב לתקנה החדשה. על פי האמור נראה, שגם למהפכת 'חלקי בתורה', קניין חלק אישי ונצחי לכל יהודי בתורה הקדושה, אין מתאים מ'מיין בלאט' - דף גמרא אישי שאותו יידע הלומד על בוריו!

נמצא אפוא, כי 'הדף היומי' ו'מיין בלאט' הם שני רעיונות המחברים ומשלימים זה את זה באופן נפלא: בעוד שבמסגרת הדף היומי ניתן לעבור על כל הש"ס באופן רוחבי ולקיים את חובת לימוד כל יסודות התורה שבכתב ושבעל-פה, הרי שבמסגרת 'מיין בלאט' ניתן ללמוד ולחזור על הגמרא באופן עמוק ומקיף ולקיים את חובת ידיעת התורה ואיסור שכחותה.

וכמו ב'דף היומי', גם שאר הלימודים בשאר חלקי התורה במתכונת זו של קניית חלק אישי בתורה, יהיו בס"ד המשך ישיר לסדר הלימוד הראשון 'מיין בלאט'.

ובכן, קורא יקר. קח גם אתה לעצמך דף גמרא אחד! לא תתחרט על כך - הדבר בדוק ומנוסה. הדף שלך. ה'קוויטל' שלך. בעולם הזה ובעולם הבא.

להצטרפות ל'חבורת מיין בלאט - חלקי בתורה', וכן לשמיעת דברי
גדולי ומאורי הדור שליט"א, פרטים, ראיונות וסיפורים על התוכנית
שכובשת את עולם התורה -

התקשר עכשיו לקו 'אמר אביי': 02-533-2646. לתוכנית 'מיין בלאט'
יש להקיש 3, ואחר כך 7.

אינו דומה השונה פרקו

'ותן חלקי בתורתך': חלק רביעי בסדרת המאמרים על תוכנית הלימוד 'מיין בלאט', היוזמה החדשנית של התקופה • מקורות תורניים לנחיצות שינון וידיעת התורה בכלל, וקניית 'חלק בתורה' בפרט

בפרקים הקודמים הובאו מקורות תורניים לא מעטים המביעים את החשיבות האדירה שבקניית חלק ונחלה בתורה.

'ידיעת התורה', שבאה על ידי שינון וחזרה בלתי פוסקים, במקביל לעיון והעמקה בתוכן הדברים - היא אחד מעיקרי היסוד בלימוד תורה.

חלק מהמקורות מתייחסים לעניין הגדול שיש גם בקניית חלק קטן בתורה, ובפרק הבא יוצגו אי"ה מקורות נוספים הנוגעים לנושא הכה-חשוב. כמוכן שאלו אינם המקורות היחידים ומלבדם קיימים עוד הרבה שכאלה, אך בכל זאת לא נימנע מלהביא את מיעוטם, מחמת קוצר היריעה.

השינון והחזרה התמידית, יסוד מיסודי היהדות

אחת הנקודות שעוברת כחוט השני אצל גדולי ומאורי הדורות שקמו לעמנו לאורך שנות קיומו, היא החזרה הבלתי-פוסקת על לימודם. יש מהם שאף היו משננים את כל תלמודם אחת לשלושים יום, יש שהיו עושים זאת אחת לשנה, ויש שהקפידו על כך בפרקי זמן קצובים אחרים. הצד השווה שבכולם, ללא יוצא מן הכלל: החזרה והשינון.

כך לדוגמה, בתקופת התנאים והאמוראים, לאחר כל שיעור של ראש המתיבתא המקומית, נעמד מתורגמן אל מול התלמידים, וחזר על השיעור פעם נוספת. וכפי שמצאנו אצל ריש לקיש, שחזר על שיעורו של רבו רבי יוחנן שוב ושוב. הכל היה בשביל המטרה הנעלה, לזכות לידיעת התורה.

אנקדוטה מעניינת ובלתי-ידועה, הנוגעת לעניין השינון והחזרה, מסופרת בכתביו של מרן ה'בית יוסף' זיע"א.

האם ידעתם שכאשר כתב מרן הקדוש את חיבורו המדהים 'שולחן ערוך', הוא חילק אותו לשלושים חלקים, במטרה מוצהרת שיוכלו הקוראים לחזור על כל החיבור מדי שלושים יום!?

כך הוא כותב בהקדמתו לספרו: "ראיתי אני בלבי כי טוב ללקוט שושני ספירי אמריו בדרך קצרה, בלשון צח וכולל, יפה ונעים, למען תהיה תורת ה' תמימה שגורה בפי כל איש ישראל. כי כאשר ישאלו לתלמיד-חכם דבר-הלכה, לא יגמגם בה אלא יאמר לחכמה אחותי את, כשם שברור לו שאחותו אסורה לו כך יהיה ברור לו כל דין שישאל עליו הלכה למעשה, בהיותו שגור בפיו ספר זה הבנוי לתלפיות, תל שהכל פונים בו. לחלקו לחלקים שלשים ללמוד בו בכל יום חלק, ונמצא שבכל חדש הוא חוזר תלמודו, ויאמר עליו "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו". זאת ועוד, התלמידים הקטנים יהגו בו תמיד וישנונו לשונו על פה, ותהיה גירסא דינקותא מסודרת בפיהם מקטנותם הלכה למעשה, וגם כי יזקינו לא יסורו ממנו. והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע בהניח להם מעצבם, ויגיע כפים ישעשעו נפשם בהגותם בספר זה אשר כולו מחמדים, הלכה פסוקה באין אומר ואין דברים".

מעניין שגם הגאון רבי אברהם דנציג בהקדמתו לספרו ההלכתי הנודע 'חיי אדם', מבקש מן הלומדים לעבור על ההלכות המצויות בספרו אחת לחודש. כה הם דבריו (הקדמה אחרונה): "... והנה עד הלכות שבת מחזיק ערך שלשים דפים. וכאשר יקבע לו שיעור בכל יום לפחות דף אחד, יגמור אותו בכל חודש".

גם בדורנו אנו, רבים מגדולי התורה התבססו בלימודם על שינון אינסופי וחזרה תמידית, כמו מרן הסטייפלער זצ"ל שהיה לומד את כל הש"ס משניות מדי חודש, לפי סדר לימוד של ח"י פרקי משניות ליום. דוגמא פיקנטית נוספת היא, כמובן, בנו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שחזר על כל חלקי התורה בכל שנה. אלו דוגמאות ספורות מתוך אינספור שכאלה, לאורך כל הדורות.

מעלת החזרה במקורות

כעת נעבור אל המקורות לעניין השינון, שעל חשיבותו ניתן ללמוד ממקומות רבים בתנ"ך, בתלמוד ובספרי הקודש לאורך הדורות.

חשוב לציין, כי המקורות שיוצגו הינם בודדים מני אלפים (כפשוטו!) הנמצאים במקורותינו. להלן נביא מקצת מהם, על קצה המזלג, המלוקט בקצירת האומר וכעומר מגורן.

במקרא

כמה פסוקים מהחכם מכל אדם, שלמה המלך, בספר משלי, מגדירים את עניין השינון כדבר פשוט ונחוץ, שחלילה מלהתחמק ממנו:

בְּנֵי תוֹרָתִי אֵל תִּשְׁכַּח וּמִצְוֹתַי יֵצֵר לִבָּהּ: כִּי אֵיךְ יָמִים וְשָׁנֹת חַיִּים וְשְׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: חֶסֶד וְאֱמֶת אֵל יַעֲזְבֶךָ, קִשְׁרִים עַל גְּרוֹתֶיךָ, כְּתָבָם עַל לִוַּח לִבָּהּ. (ג, א-ג).

כח ❖ מיין בלאט

בְּנֵי שְׁמֹר אֲמָרִי וּמִצּוֹתַי תִּצְפֹּן אֶתָּה: שְׁמֹר מִצּוֹתַי וְחַיִּיה וְתוֹרָתִי כְּאִישׁוֹן עֵינֶיךָ: קִשְׁרִם עַל אֲצָבְעֶיךָ כְּתָבָם עַל לִוַּח לִבְךָ. (ז', א-ג):

הַתְּעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינָנו כִּי עֲשֵׂה יַעֲשֶׂה לּוֹ כְּנֶפֶס כְּנֶפֶשׁ יַעֲוֶה הַשְּׂמִים. (כג, ה). [פירש רש"י (שם, ובמגילה יח, ב): "התעייף עיניך בו - כרגע שתכפול עיניך לעמצו, ואין אותה גירסא מצויה בך, והרי היא משתכחת ממך כהרף עין"].

במדרש

שני מדרשים מרתקים, הנוגעים בזווית מעניינת, מביעים שניהם את עניין המבוכה שתהיה לאדם כאשר יגיע לבית הדין של מעלה ולא יהיה בפיו מענה לשון הולם. כמה לא נעים לעמוד שם, מול הדיינים הקדושים, באלם-פה.

וכך מתאר זאת מדרש ספר משלי (פרשה י'): "אמר רבי ישמעאל, בוא וראה כמה קשה יום הדין. שעתיד הקדוש ברוך הוא לדון את כל העולם כולו בעמק יהושפט. בזמן שתלמידי חכמים באים לפניו, אומר לכל אחד מהם: כלום עסקת בתורה? אמר לו: הן. אומר לו הקדוש ברוך הוא: הואיל והודית, אמור לפני מה שקרית ומה ששנית בישיבה, ומה ששמעת בישיבה. מכאן אמרו, כל מה שקרא אדם יהא תפוש בידו, ומה ששנה כמו כן, שלא תשיגהו בושה ליום הדין. מכאן היה רבי ישמעאל אומר, אשרי תלמיד חכם שהוא משמר תלמודו בידו, כדי שיהא לו פתחון פה להשיב ליום הדין לפני בוראו".

גם בתנא דבי אליהו רבה (א, ב) מובא התיאור, אם כי בקצרה יותר: "אמרו שיקרא אדם, שיהא תפוס בידו, כדי שלא תשיגנו בושה וכלימה בשעה שאומרים לו: "עמוד וערוך מקרא שקרית, וערוך משנה ששנית".

במשנה

מילים ספורות במסכת אבות (ג, ח) מבטאות את דברי התנא הקדוש רבי מאיר, בהם מבואר כיצד על כל יהודי ויהודי מוטלת החובה לקחת לתשומת ליבו את ידיעת התורה, כמה שביכולתו. כאשר האדם עושה את הצעד הנכון, אומר שם התנא, הרי שאין כל תביעה עליו והוא יכול להיות רגוע: "רַבִּי דֹּסְתָאִי בְּרַבִּי יֵצְאִי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִמִּשְׁנֵתוֹ, מַעֲלָה עָלָיו הַכֶּתֶב כְּאֵלּוֹ מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ, שְׁנֵאֲמַר: 'רַק הַשְּׁמֵר לָךְ וְשְׁמֹר נִפְשְׁךָ מֵאֵד, פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ'. יָכוֹל אֶפְלֹ תִקְפָּה עָלָיו מִשְׁנֵתוֹ? תִּלְמֹד לֹאמַר: 'וְכֵן יִסְרוּ מִלִּבְּךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ'. הָא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ, עַד שִׁישֵׁב וְיִסְרִם מִלְּבֹו".

בתלמוד

קיום התורה - בשינון וחזרה

במסכת עירובין (נד, א) מאריכה הגמרא בדרכים שונות לקיום התורה בידי לומדיה. כך למשל דורש האמורא הקדוש רבי אלעזר: "ואמר רבי אלעזר: מאי דכתיב: 'לחת אָבֶן', אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו, שאינה נמחית - תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו - אין תלמודו מתקיים בידו." [פירש רש"י: כאבן זו שאינה נמחת - מפני דריסת רגלי בני אדם, כך לחייו אינן נלאין מלחזר על למודו וללמד לאחרים].

ובברכות (ס, א): "והא כתיב: אשרי אדם מפחד תמיד! - ההוא בדברי תורה כתיב". פירש רש"י: בדברי תורה כתיב - אשרי אדם מפחד תמיד; שמא תשתכח ממנו, שמתוך כך הוא מחזיר לשנותם תמיד.

ובקידושין (ל, א) מלמדים אותנו החכמים, באיזו רמת בקיאות צריכה להיות ידיעת התורה בליבו של כל יהודי: "תנו רבנן: 'וְשִׁנְתָּם' - שיהו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד". ובהמשך הברייתא הובאו לכך מקורות רבים מן המקראות, עיין שם.

בסנהדרין (צט, ב) מדמה התנא הקדוש רבי עקיבא את שינון הלימוד לזמר, שאף שכבר יודע אותו יחזור וישננו שוב ושוב. אדם העושה זאת, מלמד רבי עקיבא, התורה מבקשת מבוארה למסור לו את טעמיה וסדריה, ולעתיד לבוא יהיה בשמחה ובשירים כל העת: "רבי עקיבא אומר, זמר בכל יום, זמר בכל יום. אמר רב יצחק בר אבדימי: מאי קרא - שנאמר: 'נָפֵשׁ עָמַל עָמְלָהּ לוֹ, כִּי-אֶכֶף עָלָיו פִּיהוּ, הוּא עָמַל בַּמָּקוֹם זֶה, וְתוֹרָתוֹ עוֹמֶלֶת לוֹ בַּמָּקוֹם אַחֵר'." [פירש רש"י: זמר בכל יום - היה מסדר למודך אף על פי שסדור בפיו כזמר, והוא יגרום לך שתהא לעולם הבא בשמחה ובשירים. [...]] לישנא אחרינא: זמר, כלומר שעוסק בשירים ובזמירות תדיר תדיר נעשה זמר, כך החוזר על התורה נעשה לו סדורה בפיו; תורה עומלת לו - שמחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה].

במסכת חגיגה (ט, ב) מוסיפה הגמרא נדבך חשוב בעניין, ולפיו, הבדל של פעם אחת בשינון הינו קריטי ורב-משמעות: "וְשִׁבְתָּם וְרָאִיתָם בֵּין צָדִיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹהִים לְאִשָּׁר לֹא עֶבֶדוֹ וְכוּ', עֲבָדוּ וְלֹא עֲבָדוּ - תְּרוּיָהּ צָדִיק גְּמוּרֵי נִינְהוּ, וְאִינוּ דוֹמָה שׁוֹנֶה פֶּרְקוֹ מֵאֵה פַּעֲמִים לְשׁוֹנֶה פֶּרְקוֹ מֵאֵה וְאַחַד. אָמַר לִיה, וּמִשּׁוֹם חַד זִימְנָא קָרִי לִיה לֹא עֲבָדוּ? אָמַר לִיה: אֵין, צֵא וּלְמַד מִשּׁוֹק שֶׁל חֲמִרִין: עֲשֵׂה פֶרְסִי - בְּזוּזָא, חַד עֲשֵׂר פֶּרְסִי - בְּתָרִי זוּזִי".

איסור שכחת התורה

על גודל ההפסד של מי שלומד ושוכח מחמת הזנחה, אנו מוצאים בכמה מקומות בש"ס, משמם של גדולי התנאים והאמוראים לאורך הדורות:

בסנהדרין (צט, א) מובא: "רבי יהושע בן קרחה אומר, כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה, דומה לאדם שזורע ואינו קוצר. רבי יהושע אומר, כל הלומד תורה ומשכחה, דומה לאשה שיוולדת וקוברת".

במנחות (צט, ב) מצינו: "ואמר ריש לקיש: כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר: 'הִשְׁמָר לְךָ וּשְׁמֹר נִפְשְׁךָ מֵאֵד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים' וכו'. רבינא אמר: השמר ופן שני לאוין נינהו. רב נחמן בר יצחק אמר: בשלשה לאוין וכו'; יכול אפילו מחמת אונסו? תלמוד לומר: 'וּפֶן־יִסּוּרוּ מִלִּבְּךָ', במסירם מלבו הכתוב מדבר; רבי דוסתאי בר' ינאי אמר: יכול אפילו תקפה עליו משנתו? תלמוד לומר: 'רַק'. ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו: תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים, כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת. תנא דבי רבי ישמעאל: משל לאדם שמסר צפור דרוור לעבדו, אמר: 'כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסור בדמיה? נשמתך אני נוטל ממך'".

ובמסכת יומא (לה, ב): "אמר ר' אלעזר, כל המשכח דבר מתלמודו, גורם גלות לבניו וכו'; ר' אבהו אמר, מורידין אותו מגדולתו וכו'".

"תנא מיניה ארבעין זימנין"

במקרים שונים בהם נתחדשה הלכה לאמורא, מצינו שהלה, מרוב התרגשות ולגודל חשיבותם של השינון והחזרה, למד מחברו את העניין לא פחות מארבעים פעמים. וכדלהלן:

בפסחים (עב, א) מספרת הגמרא: "אשכחיה רב יצחק בר יוסף לר' אבהו, תנא מיניה ארבעין זימנין, ודמי ליה כמאן דמנחא בכיסיה".

באותם האמוראים מצינו שחזר העניין במקרה נוסף, כמובא במסכת כתובות (נ, א): "אשכחיה רב יצחק בר יוסף לר' אבהו. אמר ליה: מאן מרה דשמעתא דאושא? אמר ליה: רבי יוסי בר חנינא. תנא מיניה ארבעין זימנין, ודמי ליה כמאן דמנחא ליה בכיסתיה".

באופן דומה להפליא, מובא במגילה (ז, ב): "רב אשי הוה יתיב קמיה דאמימר וכו'. אמר ליה: לא שמיע ליה למר הא דאמר רבא: סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו. אמר ליה: אמר רבא הכי? אמר ליה: אין. תנא מיניה ארבעין זימנין, ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה".

מזין בלאט ❖ לא

גם על האמורא רבי זירא מספרת הגמרא בברכות (כה, א), שכאשר היה נחלש מלימודו היה נוהג להתיישב על מפתן ביתו של רבי נתן בר טובי, ופעם יצא רבי נתן ואמר לו דבר הלכה משמו של רבי יוחנן, והוא בתגובה - "תנא מיניה ארבעין זמנין". כאשר שאל רבי נתן את רבי זירא מדוע כה חביבה ההלכה בעיניו, השיב, כי קודם לכן היה סבור שבעל השמועה הוא רבי יהושע בן לוי ולא רבי יוחנן.

מספר הקסם ארבעים חוזר ומופיע - והפעם לצידו המספר עשרים וארבע - גם במסכת תענית (ח, א): "כי הא דריש לקיש הוה מסדר מתניתיה ארבעין זמנין כנגד ארבעים יום שניתנה תורה, ועייל לקמיה דרבי יוחנן; רב אדא בר אבהה מסדר מתניתיה עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובים, ועייל לקמיה דרבא".

כיוצא בזה אנו מוצאים במסכת כתובות (כב, ב) בשמואל, שלאחר שקיבל מענה מרב לשאלתו - "תנא מיניה ארבעים זמנין".

"תלתין יומין"

כפי שציינו בתחילת הפרק, רבים מהאמוראים היו רגילים לחזור על תלמודם אחת לתקופה, לרוב - פעם בחודש. להלן מספר דוגמאות:

רבי חייא בר אבא היה חוזר על תלמודו אחת לחודש בפני רבו רבי יוחנן, כדברי הגמרא במסכת ברכות (לה, ב): "רבי חייא בר אבא כל תלתין יומין מהדר תלמודיה קמיה דרבי יוחנן רביה".

כך מצאנו בתלמיד נוסף של רבי יוחנן, במסכת כריתות (כו, א): "רבי זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה".

במסכת פסחים (סה, ב) מעידה הגמרא שכן היה מנהגו של רב ששת: "רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה".

הגמרא במסכת ראש השנה (לה, א) מציינת, שרב יהודה היה מקדים ומשנן את תפילתו עד שתהיה סדורה בפיו ורק אז מתפלל. הטעם לכך, מסבירה הגמרא, כי הוא היה חוזר על תלמודו בכל שלושים יום: "שאני רב יהודה, כיון דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי - כפרקים דמי".

במסכת מועד קטן (כה, א) מסופר על רב אשי שביקש ממלאך המוות להמתין שלושים יום קודם שייטול את נשמתו, כדי שיספיק לחזור על תלמודו. הנה: "רב אשי איתחזי ליה בשוקא, אמר ליה: איתרח לי תלתין יומין, ואהדרי לתלמודאי. דאמריתו: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו".

לב — מיין בלאט ❖

כעין זה מספרת הגמרא במסכת כתובות (עז, ב) על רבי חנינא בר פפא: "רבי חנינא בר פפא שושביניה הוה, כי הוה קא ניחא נפשיה, אמרו ליה למלאך המות: זיל עביד ליה רעותיה. אזל לגביה ואיתחזי ליה, אמר ליה: שבקי תלתין יום עד דנהדר תלמודאי, דאמרי: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו".

בראשונים ובאחרונים

על הפסוק בחומש דברים (ה, א) "וְלִמְדֶתֶם אֹתָם וְשִׁמְרֶתֶם לַעֲשֹׂתָם", כותב דון יצחק אברבנאל, מגדולי חכמי ספרד בתקופת הגירוש, בחיבורו על התורה (שם), את שיטת הלימוד הראויה: "הלימוד שילמדו אותם פעמים רבות, ויהיו אלו עם אלו נושאים ונותנים בהם, כי בהם תשלם הלמוד".

רבינו שמואל די אוזידא, תלמידו של האריז"ל, כותב בפירושו 'מדרש שמואל' על מסכת אבות (ו, ו), בעניין השינון בפה וחזרה על הלימוד, עד שיהיה נהיר ושגור על פיו של האדם כמונח בכיסו. וזו לשונו הטהורה בביאור הקניין השלישי מתוך ארבעים ושמונה הדברים שהתורה נקנית בהם - 'בעריכת שפתיים': "בעריכת שפתיים - כי כל מה שלומד צריך שיחזור עליו תמיד ויוציא הדברים בשפתיו, וכמו שכתבו ז"ל: 'כי חיים הם למוצאיהם' - למוציאיהם בפה. ואמר בעריכת שפתיים ולא אמר בהוצאת שפתיים כלישנא דקרא, לרמז, כי לא די במה שיוציאם בפיו פעם או שתים, רק צריך שיחזור אותו פעמים רבות עד שתהיה ערוכה בפיו ובשפתיו. וכן מצינו במסכת כתובות דקאמר: 'תנא מניה ארבעין זמנין, ודמי ליה כמאן דמנחא ליה בכיסתיה'. גם אפשר שרמז, שכאשר יחזור הדברים בעל פה, לא יחזור אותם במהירות ובלבול, רק יערוך ויסדר כל חלקיו כל חלוקה וחלוקה במקומה וסדרה, וכל דבר דבור על אפניו".

בביאורו לקניין המ"ז - 'המכוון את שמועתו', מוסיף ה'מדרש שמואל' ומבאר: "גם רמז, שלעולם האדם אל תלוז השמועה ממנו, ואף אם אינו יכול לחזור אותה בפיו ישמרנה בתוך לבו וכוונתו, בהיותו מכוין לעולם בכל אחד מהם".

באופן דומה ממש מביא המהר"ל מפראג, גדול ענקי המחשבה בעידן האחרונים, בפירושו למסכת אבות 'דרך חיים' (שם ו, ה), ואף מאריך בדברי תוכחה קשים ונוקבים כלפי בני דורו על עניין שכחת התורה מצידם ועל כך שלא חוזרים די על תלמודם.

ובנותן טעם לצטט כאן עוד מדברי ה'מדרש שמואל', בביאורו למשנה המפליגה בחומרת שכחת התלמוד (ג, ח). הוא מביא את ביאורו הנפלא של רבינו הרא"ש - כפי שכתב בשמו תלמידו רבינו יוסף בן נחמייאש - לפסוק (דברים ו, ז) 'וְשָׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ'. הנה: "והרב רבי יוסף בן נחמייאש ז"ל כתב בשם רבו ז"ל: 'ושננתם לבניך' - מלשון לחם משנה; שהחזרה היא עיקר הלמוד,

מזין בלאט ❖ לג

והיא הנקראת למוד לשמה - שהרי כשלומד האדם פעם ראשונה הוא להבין, אבל פעם שניה לומד תורה לשמה".

מומלץ מאוד לקרוא בעיון את משנתו הסדורה של רבינו ישעיה הלוי הורוביץ בספרו הקדוש של"ה (פרק ב, מסכת שבועות פרק נר מצוה), בה פרס באריכות רבה את רשימת הדרכים הנכונות לעסוק בתורה - ומהן הנוגעות ישירות לענייננו אנו, עיין שם.

ב"שם הגדולים" מאת הרב חיד"א (מערכת י אות קפא) מעיד את ששמע על רבי יוסף שמואל מקראקא, ממחברי 'מסורת הש"ס' ו'עין משפט נר מצווה' על התלמוד הבבלי: "ושמעתי, ששנה משנתו כל הש"ס מ"ב פעמים, וחקר וחקק וזיקק הש"ס, וקיים: 'ודברת ב"ם', 'ויקדש ב"ם'".

הגאון מלבי"ם בפירושו על משלי (א, ג) מבאר את עניין ידיעת ושינון החכמה, הלוא היא התורה, כעזר יעיל מול יצרי הלב והתאוות הרעות. ואלו תיבות הזהב שלו: "קשרם על גרגרותיך" - שהוא הדבור היוצא מן הגרון, שידבר בם תמיד עד שיהיו רגילים על לשונו; וגם 'כתבם על לוח לבך' - שהלב הוא הכח המושל אשר באדם, והוא מוקף תמיד חרמים ומצודות אשר יפרשו עליו יצרי התאוה וציורי הרעים העולים ברוחו, שהם מתנגדים לחקי החכמה, עד שהחכמה שרויה אצלו, וצריך לחקות חוקי החכמה על לוח הלב כאילו כתובים במכתב בל ימחקו לעולם, ויקרא במכתב הזה כל ימי חייו למען ילמד להרחיק הציורים הרעים ויצרי מעלליו".

בהלכה

מרן השולחן ערוך (יורה דעה, רמז, ד) נוקב במילים לא ארוכות, אך נוקבות, על חובת האדם לשים את ליבו שלא לשכוח את התורה הקדושה תמיד ובכל עת: "אבל כשיגדיל בתורה, ולא יהא צריך ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבעל פה, יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב ודברי תורה שבעל פה, כדי שלא ישכח דבר מדיני התורה. ויפנה כל ימיו לתלמוד בלבד, לפי רוחב לבו וישוב דעתו". ומוסיף הרמ"א: "ויש אומרים שבתלמוד בבלי, שהוא בלול במקרא במשנה וגמרא, אדם יוצא ידי חובתו בשביל הכל".

ובחיבורו 'בית יוסף' (אורח חיים תקמה, ט) העתיק מרן את דברי הרשב"א בתשובותיו (חלק ג סימן רעג): "וכן אם מתיירא שמא ישכח, ישנה בעל פה פעמים הרבה כדי שיהא שגור בפיו, כמו שאמרו (פסחים עב, א): 'תנא מיניה ארבעין זימנין, ודמיא כמאן דמנחא בכיסתיה', וכדרך שהיו עושים לזכרון עד שלא נכתבה המשנה והגמרא".

רבי שניאור זלמן מלאדי, בספרו שולחן ערוך הרב (הלכות תלמוד תורה, פרק ב), מאריך בגודל חומרת אי שמירת ידיעת התורה בלב כל יהודי, מכל סוג ובכל מצב. כדאי לקרוא היטב את

לד ❖ מיין בלאט

כל הפרק, כי העניין כולו מלובן שם באופן מקיף ובהיר. להלן מספר קטעים נבחרים מתוך דבריו המאירים:

וכך הוא כותב: "וכל השוכח דבר אחד ממשנתו מחמת שלא חזר על לימודו כראוי, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו, וגם עובר בלאו של תורה". והוא מחדד: "וגם עכשיו שנכתבה תורה שבעל פה ויוכל לעיין בספרים מה ששכח, אין זה מועיל כלום, כי מיד ששכח עובר בלאו קודם שיעיין, כמו בימיהם שעובר בלאו בשעה ששוכח אף שאחר כך יחזור וישאל מרבו וילמדנו מה ששכח; ועוד, שמצות התורה לא תשתנה בשינוי הדורות, ולא יחליף ולא ימיר דתו לעולמים".

בהמשך דבריו מביא הרב באריכות עניין נפלא, והוא, שגם מי שהוא שכחן מטבעו ודרך זכרונו הוא ששוכח כל מה שלומד, ורק כאשר לומד הרבה פעמים בחודש את אותו הלימוד הוא זוכר אותו למשך אותו החודש בלבד, חובה עליו לחזור ולשנן את הלימוד שוב ושוב, בחודש זה ובחודשים ובשנים הבאות. כי "כל אחד חייב לזכור דברי תורה בלבו כפי יכולתו והשגת כח זכרונו, אם מעט ואם הרבה דברי תורה", כלשון הזהב שלו.

ומוסיף הרב ומחדד: "ואף שנמצא שלא יוכל ללמוד ולידע כל ימיו רק כדי מה שיוכל לחזור בחדש אחד, לא יחוש, כי לא עליך המלאכה לגמור. וכך היו מצויים בימיהם תלמידים שלא היו בקיאים, ויודעים בעל פה רק מסכת אחת, ויש מהן שתי מסכתות".

'מיין בלאט' - הוראתו המפורשת של הסבא קדישא

לסיום, נביא מדבריו של מרן החפץ חיים בספרו, שם הוא מאריך בגודל עניין ידיעת חלק אחד בתורה על בוריו ולעומקו. כל מילה חרוטה בסלע, ושווה להתעכב מעט כדי לעבור עליהם ולו באופן שטחי. המעיין שם, ללא ספק ימצא נחת.

הנה כמה ממילותיו של רבן של ישראל בספרו המופלא 'תורת הבית' (פרק ו):

"אמנם באמת מן הנכון שכל אחד יהיה בקי באיזה מסכת בעל פה או איזה סדר משניות, ויהיה זה לתועלת לכמה דברים:

[...] שעל ידי זה יהיה נקל לו לקיים מה שאמר הכתוב: "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך" וכנ"ל, כי פעמים רבות מפני הקור או סיבה אחרת מתעצל לילך לבית המדרש [...].

[...] צריך האדם להתבונן: ומה אם הוא לומד רק איזה דבר אחד, ידוע הוא שהוא מקיים בזה מצוות עשה, וכל העושה מצווה קונה לו פרקליט אחד - על אחת כמה וכמה כשהוא לומד מסכת כמה פעמים עד שנעשה בקי בה בעל פה, כמה היא מליצה עבורו למעלה להצילו מן הגיהנם ומכל כוחות הרעים הרודפים להנפש, ולהעלותו לכל טוב לצרור בצרור החיים את ד' אלהיו [...].

מזין בלאט ❖ לה

[...] והנה כל זה שכתבנו שנכון להאדם להיות בקי בעל פה, הוא אפילו אם הוא עדיין בימי נעוריו. וכל שכן כשמגיע קרוב לימי הזקנה שאז נוטים צללי ערב, בוודאי מן הנכון להכין באיזה לימודים, שיהיו נכונים לימי הזקנה לחזור בהם פן חס ושלום יחלשו מאוד עיניו, וגם שיהיו נכונים לעת מצוא להשיב לפני האדון כל כשיאמרו לו 'עמוד וערוך מקרא שקרית ומשנה ששנית' [...].

[...] וכשרוצה אדם להיות בקי בעל פה באיזה מסכת או איזה סדר משניות, צריך להתנהג כמו שאמרו במסכת עבודה זרה דף י"ט על הפסוק 'הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה': אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות, דהיינו שגרים הרבה יחד בפעם אחת - 'ימעט' (שאינו יכול לחזור על לימודו ומשכח), ואם הוא קובץ על יד (דהיינו מעט מעט) - ירבה.

ועל כן חוץ מן השיעור שלומד כסדר איזה מסכת או איזה סדר משנה, יראה שיתקבץ אצלו בכל שבוע על כל פנים דף אחד גמרא או איזה פרק משנה להיות בקי שם בעל פה, [וזה הדף והפרק, כיוון שנעשה בקי בו בעל פה, יראה שלא ישכח ממנו; והעצה לזה, שבעת שבתו בביתו, או בעת אכילתו קודם ברכת המזון, יחזיר עליו בעל פה, ויוכל לקרא עליו: 'זה השלחן אשר לפני ד', כדאיתא באבות], ובהמשך הזמן יתקבץ אליו הרבה דפין ופרקים.

ובאמת האיש שנותן ליבו תמיד לחזור על לימודו, לבד שבזה מצליח ומשתמר תורתו [...], ניכר בזה חביבתו לתורה שחס לשומרה שלא לשכחה, וכמו ששומר אדם כס של פנינים שלא לאבדה. וכל מי שנותן לבו לחזור תלמודו יותר, הוא מראה יותר חביבתו לתורתו, ולעתיד מתעלה ערכו על ידי זה מאד [...]. על כן, אחי, חזק עצמך בעיקר הזה וינעם לך".

"חלק" בתורה

הפרויקט נקרא 'מזין בלאט - חלקי בתורה'. שמו מגדיר ומתמצת את מהות הרעיון במילים קטנות, אך אלו טומנות בחובן תוכן ענק ורב-משמעות.

וכמה נקודות למחשבה:

מה אנו מתפללים בכל תפילת יום-טוב או שבת? - 'קדשנו בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן חֻלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ'. זה מה שאנו רוצים. רק חלק. משהו שאנו שייכים אליו והוא שייך אלינו.

בקשה דומה מופיעה בסיומה של כל אחת מתפילות היום: 'שִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֻלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ; וְשֵׁם נִעְבְּדְךָ בְּיָרָאָה פִּימִי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת'. ומעין לשון זו מצאנו גם במשנה (אבות ה, כ): 'יהודה בן תימא אומר... יהי רצון מלפניך ה' אלוֹקֵינוּ, שתבנה עירך במהרה בימינו, ותֵּן חֻלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ'. ניתן ללמוד מכך על קיומו של קשר הדוק בין בניית המקדש לקניית 'חלק' משלנו בתורה, אשר רק בצירופם של השתיים מתבטאת הגאולה השלמה שאליה אנו כה מצפים ומייחלים.

לו מיין בלאט ❖

כאשר ניסו היוונים לעקור את התורה מעם השם, ציוו לכתוב על קרן השור 'אין לנו חלק ונחלה באלוקי ישראל'. מדוע 'חלק'? - משום ש'חלק' זה מה שמקשר בין היהודי לקונו. כאשר אין לאדם 'חלק', משהו קטן שמצמיד אותו לתורה, לאלוקי ישראל, לא נותר כלום. ובכן, אחד המשפטים המפורסמים יותר בדברי ימי הדת היהודית, הוא: 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'. לא לחינם. כי כאמור, כאשר יש 'חלק' - יש הכול. וכאשר מתפאר הבורא יתברך שמו בבניו אהוביו, באלו מילים הוא בוחר? - 'כי חלק ה' עמו'. שוב, אותה הנקודה. ה'חלק', הנקודה האישית. זה הכול, או כלום.

'מיין בלאט - חלקי בתורה', רעיון והיגיון

רוב האנשים מתקשים לראות את עצמם חוזרים על כל תלמודם מדי תקופה. זוהי משימה קשה ביותר, וכמעט בלתי אפשרית. 'מיין בלאט' מעניק לחובה זו מענה ראשוני ראוי. רעיון 'מיין בלאט', כל עצמו הוא לסייע ולהניע את האדם לקחת לעצמו חלק אחד בתורה - אותו ידע ברמה גבוהה, לו יתמסר בכל מאודו ובו יתעסק בכל עת שיצטרך ל'ובלכתך בדרך'. התחושה המוקנית לאדם הלוקח לעצמו חלק, היא: יש לי חלק אישי בתורה. וכי קיימת בנמצא תחושה נעלית יותר?!

ומשעה שיחווה הלומד את טעמה המתוק-מדבש של ידיעת חלק קטן בתורה, לבטח יחפוץ להרחיב את אוצר ידיעותיו ולרכוש לו חלקים נוספים.

"אשרינו, מה טוב חלקנו, ומה נעים גורלנו, ומה יפה ירושתנו!"

להצטרפות ל'חבורת מיין בלאט - חלקי בתורה', וכן לשמיעת דברי גדולי ומאורי הדור שליט"א, פרטים, ראיונות וסיפורים על התוכנית שכותבת את עולם התורה -

התקשר עכשיו לקו 'אמר אביי': 02-533-2646. לתוכנית 'מיין בלאט' יש להקיש 3, ואחר כך 7.

תודה מיוחדת לאחי הרב ישראל מאיר סילמן הי"ו על חלקו הרב בעריכת פרק זה

סיפורים על חשיבות השינון של דף אחד בגמרא

'סיפורו של דף': חלק חמישי בסדרת המאמרים על תוכנית 'מזין בלאט' שכותבת בסערה את עולם התורה • אוסף סיפורים מפעמים על מעלת הכבירה של 'ידיעת התורה' - ואפילו, ובמיוחד, בשינון וידיעת דף גמרא בודד

גם כי אלך בגיא צלמוות...

אנו שומעים וקוראים סיפורים רבי הוד על התקופות החשוכות שממלאות את דפי ההיסטוריה של העם היהודי רווי הצרות ורדוף התלאות. מבין סיפורי הגבורה המרטיטיים המתהלכים על היהודים הקדושים והמעונים שחיו באותן תקופות של צער ומצוק, בולטים במיוחד סיפורי האגדה אפופי ההדר על הדבקות והעקשנות להמשיך ולהגות בדברי התורה הקדושה, לרוב מתוך סכנת חיים חמורה ומיידית שריחפה מעל ראשיהם. גם אז - בתוך הגיהנום, התורה הייתה מפלטו ומשוש ליבו של העם הנבחר. כמו בעתות שקט ומרגוע, ולפעמים אולי אפילו יותר.

אחת הדוגמאות הבולטות ביותר, מהתקופה האחרונה יחסית, היא זו של הגיטאות ומחנות ההשמדה של הנאצים ועוזריהם ימ"ש בתקופת שואת אירופה. את מרבית הסיפורים אינו מכירים, מהסיבה שלא נותר עד ראייה שיספר אותם... אך עדיין, מהמעט מאוד שהתפרסם על ידי ניצולים ושוורדים בודדים שהנציחו את שראו עיניהם לדורות הבאים, אנו למדים על גבורת הנפש היהודית האדירה שהתגלתה דווקא מתוך התהום והשאול.

מבין אסירי המחנות, היו חסידים ואנשי מעשה שהצליחו למצוא, או להבריה, בדרך נס, 'דף גמרא' אחד - בלוי ומרופט. פעמים שהייתה זו רק 'חתיכת דף' מהוהה ומטושטשת שניצלה והגיעה בדרך לא דרך לידיים יהודיות. אותם יהודים היו חוזרים ומשננים את דף הגמרא בשקיקה וברגש מאות ואלפי פעמים. הם ניצלו את שביר הרגעים הפנויים שבהם לא היו עסוקים בעבודת פרך משברת גוף ונפש, את הדקות הספורות שבהן לא עברו את אחד מאינסוף סוגי ההתעללויות של חיות האדם הנאציות, ובמקום לנוח ולאגור כוחות - הם חזרו על מילות הגמרא הקדושות עד שידעו אותן בעל-פה, ישר והפוך.

הם היו מצמידים את הדף לליבם, מתרפקים על מגעו המתפורר ומחבקים אותו בעוז. לעתים אף היו מצרפים לכך 'ריקוד' קטן - מעין ההקפות שעושים בשמחת תורה עם ספרי התורה...

לח ❖ מיין בלאט

יש עדויות על יחידי סגולה ש"זכו למוות עם חיוך", כאשר דף הגמרא הישן שהיה יקר להם מכל הון, היה צמוד אל גופם הדקיק ואפוף הייסורים בשעת יציאת הנשמה המזוככת מן הגוף ועלותה בסערה השמימיה.

גם אנו, שאיננו נמצאים במצבים כה קשים - יכולים לקחת לעצמנו 'דף גמרא' על פי בחירתנו החופשית ובמקום שליבנו חפץ, לאמץ אותו אל ליבנו, לשנן אותו שוב ושוב ולדעת אותו בעל-פה. אנו לא חייבים להגיע למחוזות האימים שחוו הקדושים בכדי להבין את העוצמה האדירה שטמונה ב'דף גמרא' בודד.

ואגב, כידוע, במחנה הריכוז 'אשוויץ' נקטו הנאצים בשיטה המבחילה הבאה: הם קעקעו על זרועות האסירים מספר סידורי, לצד אות לטינית או סימן אחר, כפי שנהוג לסמן חיות ובהמות. "המספר על היד" הפך ל'תעודת הזהות' הרשמית ולשמו השני של האסיר.

הבה ניישם את ה"שיטה" בחיינו אנו, באופן החיובי ביותר: נהפוך את דף הגמרא שבחרנו לסימן הזיהוי השני שלנו. מילות הגמרא הקדושות יהיו לנו תעודת זהות. הן יבטיחו לנו את פוליסת הביטוח הטובה בעולם וכרטיס כניסה לעולם הבא.

'ענקל'ה הכונס'

בעוסקנו בגודל חשיבותו של דף גמרא אחד, מן הראוי להזכיר את שירו המרגש של הזמר החסידי ר' מוטי שטיינמן, העונה לשם 'ענקל'ה הכונס', שיצא לפני כמה שנים לרגל סיום הש"ס. השיר נכתב על ידי הסופר והמפיק הרב חיים גרליץ הי"ו, בנו של הסופר התורני החסידי הרב מרדכי גרליץ הי"ו, לרגל סיום הש"ס ה-13 של 'הדף היומי' שנערך על ידי תנועת 'אגודת ישראל' בחורף תש"פ. יהודים רבים ששמעו את השיר הזילו דמעות למשמע הסיפור המתנגן והחליטו בעקבות כך להצטרף אל קהל הלומדים.

הנה ציטוט מתוך קטע המתמצת את הסיפור שעליו נסוב השיר:

"העלילה נפתחת בחודש ניסן תשי"ג, זמן קצר לפני סיום הש"ס במחזור הרביעי של הדף היומי, כאשר יהודי שבור שואל את מגיד השיעור האם הוא יכול לסיים את הש"ס.

כשמגיד השיעור שואל אותו מדוע לא, הוא מתחיל לספר את סיפור חייו: הוא נולד בעיירה שאדיק (לודז', פולין), וכילד לא הצליח ללמוד גמרא, עד שאביו הבטיח לו מטבע זהב אם ילמד דף שלם בעל-פה. בדיוק לאחר שהוא הצליח במשימה, פרצה מלחמת העולם השנייה, והוא נשלח למחנה בוכנוואלד, שם נפרד ממשפחתו ונשאר בודד בעולם. במחנה הוא חוזר ומשנן כל הזמן את הדף

הראשון בפרק 'הכונס', עד שדיירי המחנה קוראים לו 'יענקל'ה הכונס'. יענקל'ה ניצל מהמלחמה ועלה לירושלים. הוא ניסה ללמוד דפים נוספים, אך נתקל בקושי רב, ולכן המשיך לחזור על הדף היחיד שידע.

כעת, כאשר התקרב סיום הש"ס במחזור הרביעי של הדף היומי, הוא החליט לגשת למגיד שיעור ולשאול אותו האם ניתן לעשות סיום הש"ס על לימוד של דף אחד 2,700 פעמים, שהוא שווה בערך למספר הדפים בש"ס - 2,711.

המגיד שיעור מתרגש ומבקש ממנו "להתחלף" ב'סיומים', כיון שמעלת הסיום של 'יענקל'ה הכונס' גדולה יותר, משום שבלימודו הוא מסיים את הגלות."

כאשר מאזינים היטב למילים המרגשות, בולטת במיוחד קריאתו-זעקתו של יענקל'ה הגלמוד: 'נשארתי מיט מיין בלעטעל (-עם הדף שלי)...' - ממש כשם הפרויקט: 'מ"ן בלאט - חלקי בתורה'. אמנם אין אנו 'יענקל'ה הכונס' - אך שמא נוכל להנהיג בעצמנו מעלה טובה אחת, והיא - לקחת דף גמרא שאותו נלמד ונשנן ובו נהגה יומם ולילה.

'מעשה מסכת חגיגה'

בספר 'מנורת המאור' שחיבר תלמידו של הרא"ש, רבי ישראל אנקווה, מובא סיפור מצמרר ונורא-הוד על אדם שכל חייו שינן 'רק' מסכת אחת. אותה מסכת החזירה לו בבוא הזמן היטב, בדיוק בעת שהיה צריך לה:

"מעשה בתלמיד אחד שהיה מתייחד במקום אחד, והיה למד בו מסכת חגיגה, והיה מהדר ומהפך בה כמה פעמים עד שלמד אותה היטב והייתה שגורה בפיו, ולא היה יודע מסכתא אחרת מן התלמוד זולתה, והיה שונה בה כל ימיו.

כיון שנפטר מן העולם הזה, היה לבדו באותו בית שהיה לומד בו מסכת חגיגה, ולא היה שום אדם יודע פטירתו. מיד באה אשה אחת, ועמדה עליו, והרימה קולה בבכי ובמספד, ותרבה אנחתה וצעקתה, כאשה שהיא סופדת על בעלה, עד אשר נקבצו ההמון, ואמרה להם: 'ספדו לחסיד זה, וקברוהו בכבוד גדול, וכבדו את ארונו, ותזכו לחיי העולם הבא, שזה כבדני כל ימיו ולא הייתי עזובה ולא שכוחה בימיו'.

מיד נתקבצו כל הנשים וישבו עמה סביב למיטתו ועשו עליו מספד גדול, והאנשים נתעסקו בתכריכו ובכל צורכי קבורתו, וקברו אותו בכבוד גדול. ואותה אשה בוכה במר נפש וצועקת, אמרו לה: 'מה שמך?'. אמרה להם: 'חגיגה שמי'.

וכיון שנקבר אותו חסיד נעלמה מן העין אותה אשה. מיד ידעו שמסכת חגיגה הייתה, שנראית להם בצורת אשה, ובאה בשעת פטירתו לספוד לו ולבכותו ולקבורו בכבוד, מפני שהיה שונה בה תמיד ושוקד עליה ללמוד אותה".

כמעט באותו הנוסח, מופיע המעשה בספר מפורסם הנושא שם זהה - 'מנורת המאור' (נר ג, כלל ח, חלק ג), שנתחבר בידי בן תקופתו, רבינו יצחק אבוהב, מגדולי חכמי ספרד בסוף תקופת הראשונים, ושם הוא מובא בשם ה'מדרש תנחומא'.

לסיפור גרסאות נוספות, אך המסר העולה מכולן שווה: הכרת הטוב שחשה המסכת שבה עמל ועליה חזר שנים כה רבות.

העיור שראה את הנוול - והקדים תרופה למכה

כאמור לעיל, כאשר שוחחנו עם מרנן ורבנן גדולי הדור על תוכנית 'מיין בלאט - חלקי בתורה', הם היללו ושיבחו את הרעיון הכביר בפה מלא ועודדו את הפצתו.

אחד מהם הוא הגאון הגדול רבי זאב ברלין זצ"ל, ראש ישיבת 'גאון יעקב' וחדב"נ רבינו מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, שהביע התלהבות רבה וביקש לקדם ולפרסם אותו בשער בת רבים ככל הניתן.

וכאן המקום להביא את הסיפור המדהים שסופר על סבו של רבי זאב, הצדיק רבי אליעזר יוסף לדברג זצ"ל. כפי שניזכר בסמוך, נינו רבי זאב בעצמו היה מעורב במעשה.

הסיפור שנביא כאן מועתק, כמעט ככתבו וכלשונו, מטור שפרסם מגיד השיעור הרה"ג רבי אברהם פוקס שליט"א בעלון 'לקראת שבת' מבית היוצר של מפעל התורה 'דרשו':

"זה כבר נהפך לחלק מהדרך לכותל המערבי. גדולי ירושלים שבאותם ימים בשנות ה'תר"פ היו נעצרים בחנות הקטנה שבשער יפו, חנות לממכר כלי קריסטל ושאר כלי בית. לא, הם לא נכנסו לקנות בה כלים, או כדי לפוש מהליכתם. בעניות הנוראה ששררה בירושלים באותה תקופה בקושי היה משהו לאכול, בטח לא לקנות כלים כל אימת שהלכו לכותל, ומי לא הלך לכותל. וכדי לנוח, גדולי ירושלים הסתפקו בצילים של העצים בדרכם לכותל ובספסלים המועטים שהשלטון העות'מאני הואיל בטובו לקבוע ברחובותיה המועטים של העיר ששלט בה, ולא להיות לטורח על אנשי העיר.

החנות הייתה שייכת למשפחת לדברג. המוכרת היתה מרת אלטע חנה שהייתה מצאצאי בעל ה'מגן אברהם', ובעלה ר' אליעזר יוסף היה יושב בירכתיה. ר' אליעזר יוסף היה תלמיד חכם מופלג שמסר שיעורים בתורה ובמוסר בבית

הכנסת לעדת הפרושים, אך להתפרנס רצה רק מיגיע כפיו, ועל כן היה יושב בחנותו עם ספרי החשבונות ונושא ונותן מול הסוחרים הישמעאלים שסיפקו לחנות את כליהם, וקיים את דברי הרמב"ם 'עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי' כפשוטם. לא פלא אם כן שכל בר אוריין שהיה עובר ליד חנותו היה נכנס להתבשם מתורתו ולשמוע דבר תורה משובב נפש. היו כאלה ששכחו מתוך פלפולם את מטרת הליכתם לכותל ונשארו שם שעה ארוכה עד שכבר היו צריכים לשוב לביתם, ואת כולם היה ר' אליעזר יוסף מקבל בשמחה ובאהבה.

השנים חולפות והגוף החל לתת את אותותיו. ר' אליעזר יוסף חש כבר תקופה ארוכה שהוא צריך להתאמץ מדי כדי לקרוא את השורות של הגמרא, והוא שם פעמיו לרופא העיניים, שנדהם ממצבם. 'נס שבכלל מצאת את הדרך אליי', אמר בזעזוע לאחר שבדק אותם. 'אין ברירה', איבחן הרופא את מצבו, ואמר: 'צריך לעשות ניתוח, וכמה שיותר מהר. אבל דע לך, שאין ביטחון להצלחת הניתוח וישנו סיכון של איבוד הראייה, אך בין כה וכה - אם תמתין כך, תאבד את הראייה'.

ר' אליעזר יוסף בהחלט חושש מהניתוח שלא יצליח. לא, הוא לא דואג מהפרנסה - הוא דואג מלימוד התורה שלו. הוא כל הלילה מתהפך על משכבו, ולא מצליח לתת תנומה לנשמתו המיוסרת. בבוקר השכם הוא חוזר לרופא ושואל אותו כמה זמן אפשר להמתין עם הניתוח? הרופא משתומם משאלתו. 'יש לך משהו חשוב יותר מהעיניים שלך?' 'כן כן, בהחלט', עונה לו ר' יוסף אליעזר, 'הרבה יותר חשוב. כמה?' 'נראה לי שאפשר לחכות עם הניתוח חצי שנה'. ר' אליעזר יוסף שומע את דברי הרופא ויוצא ממנו בהליכה מהירה לבית המדרש. הוא מחליט ללמוד מסכת או שתיים בעל פה כדי שיוכל להגות בהם ללא הפסקה אם חלילה...

הוא מתחיל עם מסכת ביצה ועובר לראש השנה. הוא רוצה להמשיך ולגרוס מסכתות נוספות, אך השעון אכזרי ושעה רודפת שעה ויום רודף יום והנה נסתיימה לה החצי שנה. הוא מכין את עצמו לקראת הניתוח בעיניו. הוא מביט בערגה על הספרים שכה רבות בהם ונפרד מהם במבטו. לבו לא מנבא לו טובות, אך הוא מסיר את אותן מחשבות טורדות, ונפנה ללכת לניתוח כשהוא ממלמל כמובן את דפי הגמרא של המסכתות שלמד בעל פה.

לצערו הגדול, ולצערם הרב של בני משפחתו, הניתוח כשל ור' אליעזר יוסף איבד את מאור עיניו, אך את שמחת החיים והגישמאק בלימוד כלל וכלל לא. נהפוך הוא, הוא שמח עם אוצרו הגדול, מסכתות ביצה וראש השנה, והוא לומד אותם בהתלהבות שוב ושוב. קִשְׁנִינוּ (בן בת בתו) הגאון רבי זאב ברלין שליט"א (זצ"ל) ילווה אותו בדרכו, הוא ינסה להשמיט או להוסיף כמה מילים מדברי הגמרא, אך ר' אליעזר יוסף מיד יעמידו על מקומו. וכך במשך שנותיו האחרונות יחזור עליהן שוב ושוב, ארבעת אלפים פעם! ר' אליעזר יוסף לומד את אותן מסכתות בהתלהבות ובשמחה. לפני פטירתו הוא מבקש לכתוב זאת על המצבה שלו. לא לכבודו רצה חלילה, אלא פירש את דבריו: אולי יעבור פעם מישהו ליד קברו ויראה את המצבה ויתעורר גם הוא ללימוד התורה".

אגב, ייתכן שהציבור הרחב לא היה נחשף אל הסיפור, אלמלא נכתבו כעדות ברורה על מצבתו של הרב לדברג, השורות הקצרות הבאות: "פה נטמן הרב הגאון החסיד רבי אליעזר יוסף בן הרב רבי יצחק הלוי זצ"ל לדברג - הרביץ תורה ברבים, למד וחזר בעל-פה יותר מארבעת אלפים פעם מסכתות ביצה וראש-השנה. נלקח לבית עולמו ביום ה', כ"ג סיון תשי"ד, תנצב"ה. ובצוואתו כתב: שאולי כדאי לחרות זאת על המצבה, כדי שאולי גם הקורא יקבל עליו לעשות ככה".

הרב לדברג, העיוור הצדיק והמתמיד, הלך לעולמו בשנת תשי"ד, ונקבר בחלקת הרבנים שבהר המנוחות בירושלים, ושם ניתן לראות את העדות המופלאה שנחקקה עלי סלע לדורות.

כמה פעמים חזר רבי זעלמעלע מוולוז'ין על לימודו?

בספר 'תולדות אדם' (פרק ז) על הגאון העצום "רבי זעלמעלע" מוולוז'ין, תלמידו המובהק של הגר"א ואחיו של הגאון רבי חיים מוולוז'ין, הובאו עדויות מפעימות על דרכו לשנן את תלמודו פעמים רבות עד אין קץ. הנה:

"סיפר רבי ליב בן רבי בער מוולנא: פעם אחד ראה אביו רבי בער את רבי זלמן הולך בבית אחת הנה ואחת הנה, וחוזר על לימוד דבר אחד פעמים רבות. ויאמר לו רבי בער: כמה פעמים שנית דבר זה? והשיב לו: עד ערך שני מאות וחמשים פעמים.

[...] סיפר איש אמונים ומופלא בתורה: פעם אחת פירש גאון עוזנו רבנו אליהו חסיד מענה אחת מספר איוב, ורבי זלמן שמח עליו מאוד. ויהי ממחרת, כאשר החל הגאון לפרש המענה השנייה, ראה את רבי זלמן סר וזעף. וישאל אותו:

בני, למה חרה לך - אולי מצאת עוול בדברי?! והשיב לו: עדן המענה הראשונה לא חזרתי עליה מאה פעמים ואחד, ואיך אוכל לשמוע מענה השנייה?! נקל היה בעיניו לחזור על לימודו ארבעה או חמשה מאות פעמים, והיה מעורר לפעמים לחזרת הלימוד [...].

סיפר איש אמונים: פעם אחת ראה שרבי זלמן חזר על לימוד דבר אחד עד שלש מאות פעמים, ולקץ חודש ימים ראה שהוא חוזר שנית על דבר זה. וישאל את רבי זלמן: לא כביר ששנית הדבר הזה עד שלש מאות פעמים?! ענה רבי זלמן: הנה, חז"ל אמרו (פסחים עב, א): 'תאני מיניה ארבעין זמנין ודמי כמאן דמנח בכיסא'. ויש להעיר, מדוע אמר 'בכיסא' ולא אמר 'בקופסא'? רמזו למה שאמרו (בבא מציעא כא, ב): 'אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה'; וזהו כוונתם - אף על פי שנקבע הדבר בזיכרונו, עם כל זה היה ממשמש בו כל שעה שלא ישכח ממנו. וגם אני, בתחילה אני שונה עד שנקבע בזיכרוני, ואחר כך אני ממשמש בה לפרקים.

[...] סיפר רבי ליב מווילנא: אביו רבי בער שאל את הצדיק: שנינו (חגיגה ט, ב): 'אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד כו', אבל יותר ממאה פעמים ואחד לא שמענו. והשיב לו: אולי זה השיעור מסוגל לזיכרון, אבל לחיוב התורה אין לה שיעור, ואילו היה מספיק לי הזמן, הייתי חוזר דבר אחד שנה תמימה".

ה"מבחן" של הגאון מווילנא

שח הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל (הובא בעלון 'לקראת שבת - דרשו', מס' 432, בחוקותי תשפ"ד):

"כשבאו ורצו להיות מלומדי השיעור אצל הגאון מווילנא, הוא היה בוחן אותם. אבל צורת הבחינה אצלו, לא הייתה מה חידשת. אלא אמר לו: 'תגיד לי, איזה דף גמרא אתה יודע הכי טוב מכל הש"ס? ... איזה דף גמרא אתה למדת הכי הרבה פעמים בימי חיך? עשרות פעמים, מאות פעמים? ...'

וכאשר ענה לו את הדף, למשל, 'גיטין דף י"ב', אמר לו הגאון: 'קח גמרא גיטין, תשב כאן בצד ותלמד גיטין דף י"ב, תלמד את הדף הזה'. ואז הגאון שם לב באיזה חשק הוא לומד: אם הוא לומד זאת בכזו מתיקות כמו אחד שלומד את הדף פעם ראשונה, אזי 'אחינו אתה', ויכול להיכנס לשיעור; אבל אם הוא לומד זאת כמו אחד שכבר למד, היה עליו להבין שאין כאן מקומו...".

ר' משה' לא פסק "מהשרוול"...

וועד סיפר הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל (הובא בעלון 'לקראת שבת - דרשו' שם):

"רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, היה הולך באמריקה ב'איסט סייד' אחר תפילת שחרית מבית המדרש לביתו, והיו אנשים עומדים בצידי הדרכים כמו אצל ר' שלמה קלוגר בבראד, שהיו השואלים עומדים משני צידי הדרך מוכנים עם השאלות שלהם. זה שואל ב'אורח חיים' וזה ב'חושן משפט', זה שואל ב'זוהר דעה' וזה ב'אבן העזר'. ור' משה הקטן, הצנום, זה האיש ה'מרעיש' ארץ המרגיז ממלכות, הולך ביניהם והוא עונה פה ועונה פה... הוא עונה תשובות בכל ארבעת חלקי שו"ע, תשובות כלולות ומבוססות.

מהצד עומד יהודי הרואה זאת פעם ראשונה בחייו, מעולם הוא לא ראה דבר כזה, שכן אדם עובר, עומדים משני צידי הדרך ושואלים אותו שאלות, והוא עונה... על כל דבר הוא עונה. לא יכול היה היהודי הלז לעבור על דבר כזה בשתיקה, ומתוך רתיחתו לקנא לדבר ה' הוא פתאום צועק: 'מה זה? ככה פוסקים שאלות?...'.

רבי משה שומע את הצעקה, והוא מבין היטב שאין כוונתו לקנטר ולכן הוא מסתובב אחורנית. הוא ניגש אל היהודי, ורואה שהוא לא מכיר אותו - כעת הוא רואה אותו פעם ראשונה. עם זאת, חזותו הכירה בו שהוא יהודי זקן ומכובד. לוחץ לו ר' משה את ידיו, בכל הכבוד, ואומר לו: 'אני רוצה להגיד לכם משהו, אם לומדים שלש מאות שבעים וחמש פעם ארבעת חלקי שולחן ערוך, אפשר לפסוק ככה...' כך הוא אמר, והמשיך הלאה..."

"יש קונה עולמו בדף גמרא אחד"

לחתימת המאמר, נעתיק סיפור נוסף שזכה לפרסום רב, וגם בו היה מעורב פסק מרתק של גדול הפוסקים בארה"ב מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (פורסם ב'הרפואה בהלכה ובאגדה'):

"מעשה ביהודי מתאגרף גדול, בעל תארים נכבדים בענף זה, שהיה רחוק מאד מיהדות, וכל יהדותו הצטמצמה בעובדה שנולד להורים יהודים. באחד הימים, נתקל בנו ביהודי המניח תפילין. הסתקרן והתעניין מהן "הקופסאות השחורות" הללו, ומדוע הוא קושר אותן כך? ענה לו בעל התפילין: 'הרי יהודי אני, ויהודי מניח תפילין'. כאשר שאל שאלות נוספות והתחיל להתעניין ביהדות, שלח אותו

הלה למכריו שילמדוהו כראוי את יסודות היהדות. הבן "נמשך אל האור", ונעשה בעל תשובה. לימים, אף הלך ללמוד בישיבה באמריקה. כאשר נעשה "בן ישיבה", הקפיד מאוד על ניצול הזמן, וכל רגע פנוי ניצל ללימוד. גם כאשר היה מגיע, מפעם לפעם, לבית אביו, היה מקדיש את כל זמנו ללימוד, וזאת בניגוד גמור לתקופה שבה היה סטודנט והיה מחפש לעצמו להשתחרר מהלימוד בבילויים למיניהם.

בראות אביו שהלימוד אצל בנו נעלה וחשוב ביותר, עד שאין דבר שבעבורו יתבטל מלימוד התורה, התרשם מכך מאוד. באותו זמן התפטר האב מעבודתו הקבועה כמתאגרף, עד שיום אחד ניגש אל בנו וביקש ממנו שילמד עמו לכל הפחות דף אחד מן "הספר הזה", כלומר הגמרא. השיב לו הבן: 'זה קשה מאוד, כי כדי להבין גמרא עליך לדעת שתי שפות: לשון הקודש וארמית, שבהן כתובה הגמרא. וכמו כן חסרים לך הרבה מושגים וידיעות'. אך האב הזכיר לבנו: 'שכחת שאני אוהב מאבקים'. ואכן, האב לא וויתר ולא הרפה, והתמסר בכל כוחו ללימוד. הלימוד היה קשה בעבורו, המושגים חדשים לגמרי, כך שהיה צורך להתעכב על כל מילה וכל שורה. הבן, כאמור, למד בישיבה, ונעדר הרבה מן הבית, כך שרק לאחר שנה תמימה של לימוד - סיימו את הדף הנכסף!

כאשר סיימו ללמוד את הדף, אמר האב לבן: 'ברצוני לעשות 'מסיבת סיום' על שזכיתי ללמוד דף גמרא'. אמר לו הבן: 'יש אמנם מנהג לעשות 'מסיבת סיום' על סיום מסכת, אבל לא על דף אחד'. אך האב התעקש בכל זאת לעשות מסיבת סיום על הדף שלמד. ביתם היה סמוך לבניין הישיבה של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, והבן הלך לשאול את דעתו. השיב לו הרב: 'בוודאי, זו סעודת מצוה, ואף אני אבוא לשמוח עמכם בשמחה של תורה!' וכך היה. נחוגה הסעודה ברוב פאר והדר, שמחת "סיום הדף", ורבי משה פיינשטיין הגיע ודרש.

למחרת שוב הוזמן רבי משה פיינשטיין לביתו של יהודי זה, והפעם - להספיד. הסעודה ההיא הייתה הסעודה האחרונה של המתאגרף. באותו לילה נפטר באופן פתאומי. הרב פיינשטיין הספידו: 'יש קונה עולמו בשעה אחת - ויש קונה עולמו בדף גמרא אחד'. אילו היה המנוח נלקח מן העולם בלי דף הגמרא הזה, מה עלוב היה מצבו למעלה. אולם כעת, שזכה לבוא לבית

דין של מעלה עם דף גמרא, ובפרט שטרך עליו כל כך הרבה, כמה זכות ורווח יש לו!".

להצטרפות ל'חבורת מיין בלאט' - חלקי בתורה', וכן לשמיעת דברי גדולי ומאורי הדור שליט"א, פרטים, ראיונות וסיפורים על התוכנית שכותבת את עולם התורה -

התקשר עכשיו לקו 'אמר אביי': 02-533-2646. לתוכנית 'מיין בלאט' יש להקיש 3, ואחר כך 7.

במקום שליבו חפץ

'כי קרוב אליך': חלק שישי ואחרון בסדרת המאמרים על פרויקט 'מיין בלאט' - המיזם שמחולל מהפך של ממש בחיי הלומדים • לקט עצות והערות פרקטיות ליישום והפצת הרעיון

אין מקום לספק: גם אנחנו רוצים לקנות 'חלק בתורה', וכמנת פתיחה - ללמוד ולדעת את הדף "שלנו" בגמרא. אלא שעלינו לבחון כיצד נוכל לעשות זאת בצורה נכונה.

לטובת הכלל, ליקטנו מספר עצות ותובנות שיוכלו להועיל לרבים מן הלומדים ולהקל על המצטרפים החדשים. ייתכן שחלק מהן אינו מתאים לכל אדם, אך בכדי שלא למנוע טוב מבעליו, נזכיר אותן בקצרה. הנה הן לפניכם:

רעיונות והצעות

1. **'לכשאפנה אשנה':** אל תדחו את ההחלטה על ההצטרפות לתוכנית למועד מאוחר יותר. הדחיינות עלולה להוביל לכך שלא זוכים לקפוץ על העגלה, וכמאמר הפתגם: 'אל תאמר מחר, פן יהיה מאוחר'. ההחלטה עתידה לשנות את חייכם לטובה בצורה ניכרת! כותב השורות יכול להעיד על כך בפה מלא, שעד שלא מנסים, לא מבינים... קפצו אל המים, ואולי תופתעו לגלות שהם לא עמוקים. הם כן מתוקים...

2. **'תפסת מרובה':** אל תתחילו מיד בלימוד של דף שלם. התקדמו בקצב המותאם לכם, ובלי לחץ. בהתחלה שננו מספר שורות, ועם הזמן הוסיפו עליהן עוד ועוד. כעבור תקופה לא ארוכה תמצאו את עצמכם עם דף שלם, ואולי אף למעלה מכך...

3. **'תמידין כסדרן':** לגבי תדירות הלימוד - יש שירצו לחזור על הדף דבר יום ביומו; יש שיעדיפו לשנן אותו בתדירות שבועית, ואחרים יסתפקו בקביעות חודשית.

על כל פנים, תהיה אשר תהיה בחירתו של כל לומד ולומד, מומלץ לקבוע את הלימוד היומי/שבועי/חודשי בסמיכות לחיובים קבועים אחרים, על מנת להקל את האפשרות להקפיד על כך לאורך זמן.

כך למשל, הלומדים היומיים יוכלו לבחור להסמיך את לימוד הדף לאחת מתפילות היום; הלומדים השבועיים יוכלו ללמוד אותו בצמוד לקריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום'; והחודשיים - לאחר תפילת ראש חודש.

4. 'ליבו חפץ': מצאו דף מסוים בתלמוד הבבלי שתוכנו מדבר אל ליבכם באופן מיוחד, כזה שתוכלו לחוש אליו חיבור נפשי, ואותו קחו בתור הדף 'שלכם'.

וכך קבעו גדולי האמוראים בגמרא (עבודה זרה יט, א): 'אמר רב: אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, שנאמר (תהלים א, ב): 'כי אם בתורת ה' חפצו'. [...]

אמר רבא: לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ, שנאמר: 'כי אם בתורת ה' חפצו'.

כמו כן, מי שיעדיף ללמוד קטע נבחר באחד משאר חלקי התורה הרחבה מיני ים, אין צריך לומר שגם הוא, כשאר הלומדים - אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא.

5. 'ספר הדף': ההצעה הבאה נועדה ל'מטיבי לכת'. ובכן, לאחר שאתם חשים כי אתם בקיאים בדף על בוריו, ישר והפוך, אולי כדאי לכם לשקול לקחת צעד קדימה: כתיבת חיבור מיוחד על הדף שלכם.

כבר העידו חכמינו הקדושים (עירובין נד ב): '... דברי תורה, כל זמן שאדם הוגה בהן - מוצא בהן טעם'. משכך, אין ספק כי לימוד הדף פעמים רבות, יחד עם עיון בספרי המפרשים הנסובים אודותיו וכיוצא בכך, יוליד עם הזמן חידושי תורה מפתיעים ופניני חכמה משובבי נפש, כאלו שראויים לעלות על הכתב, ואף להגיע אל מכבש הדפוס. תתפלאו לראות כמה מהר הוא יוכל להפוך לספר עב כרך...

כתיבת חיבור תורני מיוחד על הדף, תוסיף רובד עמוק יותר לחיבור הנפשי שתחושו לדף ולתחושת הסיפוק האישית שלכם בקנייתו. חיבורכם יפיק לבטח גם תועלת מרובה ללומדי הדף די בכל אתר ואתר, ובזה תזכו להפוך את הדף 'שלכם' לנחלת הכלל.

פרטי התוכנית

שלוחה מיוחדת לבני חבורת 'מיין בלאט - חלקי בתורה' - נפתחה בקו אמר אביי: 02-533-2646, שלוחה 3. בשלוחה ניתן לשמוע את פרטי המיזם, דברי גדולי ישראל, ראיונות מרתקים, הודעות הלומדים ועוד.

מט ❖ מיין בלאט

להצטרפות לחבורת 'מיין בלאט', ניתן להשאיר הודעה ברורה בשלוחת ההודעות הייעודית. מומלץ להקליט את הנוסח הבא:

גם אני (שם הלומד; אפשר למסור פרטי זיהוי נוספים) מצטרף בלי נדר ובעזרת ה', לחבורת 'מיין בלאט - חלקי בתורה', היום (תאריך לפי חודש ושנה).

דף הגמרא שלי לעולם הבא הינו: דף (זיהוי הדף), במסכת (שם המסכת).

ברצוני ובכוונתי ללמוד ולשנן את הדף האמור בתדירות קבועה ורציפה, ובסייעתא דשמיא לקנות אותו קניין נצח.

ניתן גם להשאיר הודעות עם רעיונות, הצעות ומחשבות אישיות בנושא בשלוחת האמורה. ההודעות הרלוונטיות יתפרסמו בלי נדר בשלוחת 'מיין בלאט', ויעודדו בס"ד מצטרפים חדשים לאגודת חברי 'מיין בלאט'.

"ומצדיקי הרבים ככוכבים"

בהזדמנות זו נבקש מן הקורא החביב החש רגש של הזדהות עם התוכנית המבורכת: אנא, אל תותיר אותה בליבך! לך וספר עליה לידידיך ומכריך, הסבר להם את חשיבותה העצומה של קניית חלק בתורה ואולי תצליח לגייס גם אותם ללגיונו של מלך. ייתכן שתוכל לבקש גם מהם לפעול להפצת הבשורה הלאה.

בנוסף, מי שיש לו הרצון והכוח לעזור ולקדם את התוכנית במישורים נוספים - שיבורך משמיים בכל הברכות.

גדול תלמוד...

לאחר שלמדנו והפנמנו את החשיבות העצומה שיש בידיעת התורה בכלל, ובקניית חלק בתורה בפרט - עלינו לקום ולעשות מעשה, שהרי גדולת הלימוד נובעת מכך שהוא מביא את האדם לידי מעשה, כמופיע במקומות רבים בדברי חז"ל, וכפי שנציין את חלקם בשורות הבאות.

מן הראוי לצטט כאן את דברי הגמרא (קידושין מ ב; וראה בבא קמא יז א, ורש"י ותוספות שם) על גדולת וחשיבות התלמוד שמביא לידי מעשה: 'וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד

נ ❖ מיין בלאט

מביא לידי מעשה, [...] וכשם שהלימוד קודם למעשה, כך דינו קודם למעשה, כדבר המנוגא, דאמר רב המנוגא: אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר (משלי יז, יד): 'פוטד מים ראשית מדון'; וכשם שדינו קודם למעשה, כך שכרו קודם למעשה, שנאמר (תהלים קה, מד): 'יתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו'. ומעין זה נמצא בירושלמי (פסחים ג, ז, חגיגה א, ז): ' [...] **שהתלמוד קודם למעשה**'. וכך גם פסקו להלכה הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה א, ג וג, ג; וראה גם שם ג, ה) והשולחן ערוך (יו"ד רמו, יח; וראה גם שם, יט).

ובמשנה (אבות א, יז) נאמר: 'שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים, [...] **ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה**...', וכעין זה בתיקוני זוהר (תקונא שבעין קלג ב, ושם קלד א): 'אמרו מארי מתניתין: **לא המדרש עיקר, אלא המעשה הוא העיקר**'.

ובתורת כהנים (אחרי מות פרשה ח סוף פרק יב אות ט): 'משפטי אילו הדינים, חוקותי אילו המדרשות, תשמורו זו המשנה, ללכת בהם זו המעשה, תשמרו ללכת בהם, **לא המשנה נגוד אלא המעשה נגוד**'; וביאר הרש"ר הירש (ויקרא יח, ד-ה) בזו הלשון: "'נגוד" מלשון "נגד": התכלית שהיא לנגד עיני האדם'.

ובילקוט שמעוני (תהלים רמז תתע; וכעין זה בגמרא ברכות יז א) מובא: 'מרגלא בפומיה דרבא: **תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים**, כדי שלא יהא אדם קורא ושונה ובועט באביו ובאמו או ברבו או במי שגדול ממנו בחכמה, שנאמר (תהלים קיא, י): 'ראשית (חכמה) יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם', ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם', עיין שם.

"בפיך ובלבבך לעשותו"

בהצטרפות אל תוכנית 'מיין בלאט - חלקי בתורה', נוכל לקיים הלכה למעשה את שאנו מבקשים בתפילה: 'ותן חלקנו בתורתך', וליישם את אחת ממצוות היסוד שחייב בהן כל יהודי: 'ידיעת התורה'. נמצאנו למדים, כי 'מיין בלאט' איננו 'לימוד' גרידא, אלא בגדר 'מעשה' של ממש. ועל כך נוסף ונדרוש: 'נאה דורש - ונאה מקיים!' (תוספתא יבמות ח, ה; גמרא חגיגה יד ב, יבמות סג ב).

הבה נקום וניישם את השיטה הנפלאה בחיינו אנו. עלינו לזכור ולהזכיר לעצמנו שוב ושוב את דברי הכתוב (דברים ל, יד): '**פִּי־קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד, בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ**'.

להצטרפות ל'חבורת מיין בלאט - חלקי בתורה', וכן לשמיעת דברי
גדולי ומאורי הדור שליט"א, פרטים, ראיונות וסיפורים על התוכנית
שכובשת את עולם התורה -

התקשר עכשיו לקו 'אמר אביי': 02-533-2646. לתוכנית 'מיין בלאט'
יש להקיש 3, ואחר כך 7.

נספח: 'מיין מצווה' - המצווה "שלי"

במסגרת השיח על התוכנית 'מיין פֿלאַט', נציג רעיון מעניין נוסף המבוסס על עקרונות השיטה, הפונה לכלל הציבור, לרבות נשים שאינן מחויבות בלימוד תורה: פרויקט 'מיין מצווה' - המצווה שלי.

כידוע, ערך רב טמון במצוות הנעשות לשם שמיים ובצנעה. כך אנו למדים מסיפור מסמך שיער בתלמוד הירושלמי (חגיגה פרק ב הלכה ב), על חסיד שנגלה לחברו לאחר מותו וסיפר על אישה בשם 'מרים בת עלי בצלים', שציר שערי הגיהנום היה נעוץ באוזנה. הטעם לכך, לפי הירושלמי, היה מנהגה לצום ולהודיע על כך ברבים, ויש אומרים שאף נהגה לצום יום אחד ולפרסם כאילו צמה יומיים.

ואמרו בגמרא (סוכה מט, ב): "אמר רבי אלעזר: מאי דכתיב (מכה ו, ח): 'הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד, והצנע לכת עם אלהיך'. עשות משפט - זה הדין, ואהבת חסד - זו גמילות חסדים, והצנע לכת עם אלהיך - זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה. והלא דברים קל וחומר: ומה דברים שדרכן לעשותן בפרהסיא - אמרה תורה הצנע לכת, דברים שדרכן לעשותן בצנעא - על אחת כמה וכמה".

והחכם מכל אדם לימד בספר משלי (ז, א): 'בְּנֵי שְׂמֹד אֶמְכֶּרִי וּמִצֻּתִּי תִצָּפֵן אֶתְךָ'. וביאר הרב חיד"א בספרו הנפלא 'חומות אנך': ואפשר לרמוז, שהכונה שמור אמרי - שיהיה בצנעא כל מה שיכול בעסק התורה, ובזה ירויח שיהיה לשמה, ולא ישלוט עין הרע. ומצותי תצפון אתך - שגם במעשה המצות ישתדל בזה להסתיר מעשיו.

גם בתפילות השבת, לאחר בקשת 'ותן חלקנו בתורתך', אנו מוסיפים את התחינה 'וטהר ליבנו לעבדך באמת' - בקשה לעבוד את ד' בלב טהור, ללא כל מניעים זרים.

פרויקט 'מיין מצווה' מציע שני מישורים של עשייה: ראשית, קיום המצווה לאורך החיים; ושנית, הקפדה מרבית על צניעות ואי-פרסום המעשה.

מכיוון שהנושא רחב ועמוק וראוי לדיון נפרד, לא נרחיב עליו כאן. עם זאת, ראינו לנכון להעלות את הרעיון בקצרה, בתקווה שיגרום למחשבה והתעוררות בנושא חשוב זה.

